

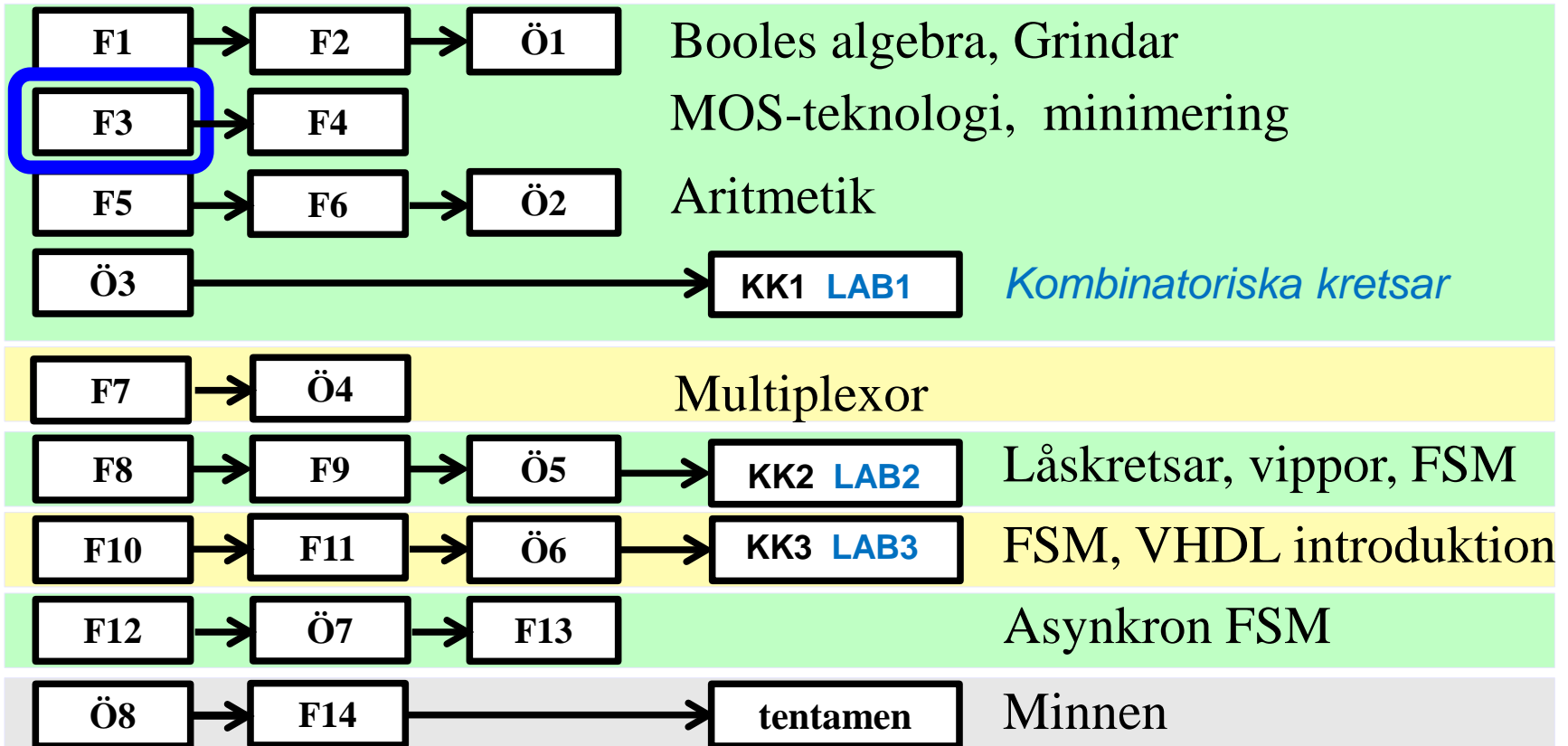
Digital Design IE1204

Kursomgång för Högskoleingenjörsinriktningarna:
Datateknik, Elektronik och Dator teknik.

**F3 CMOS-kretsen,
Implementeringsteknologier**

`william@kth.se`

IE1204 Digital Design

*Föreläsningar och övningar bygger på varandra! Ta alltid igen det Du missat!
Läs på i förväg – delta i undervisningen – arbeta igenom **igen** efteråt!*

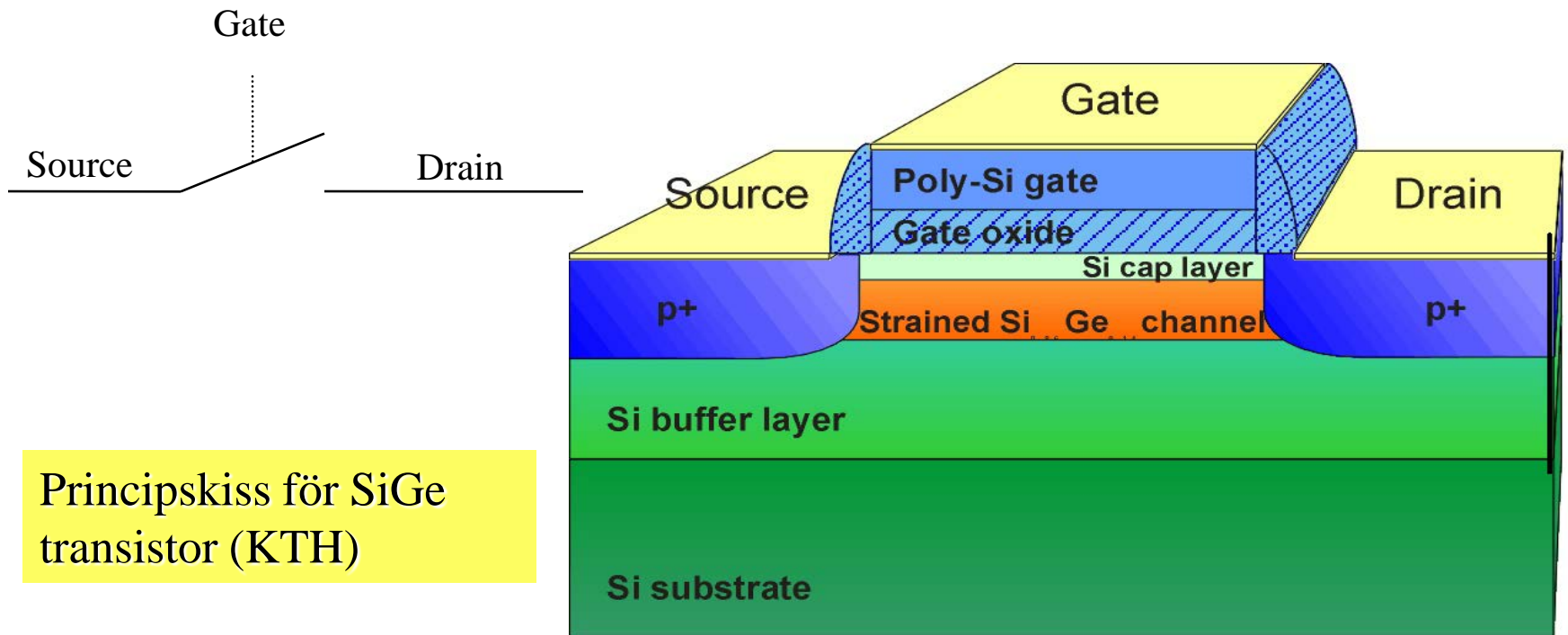
Detta har hänt i kursen ...

Talsystem: Decimala, hexadecimala, oktala, binära

$$(175,5)_{10} = (AE.8)_{16} = (256.4)_8 = (10101110.1)_2$$

AND OR NOT EXOR EXNOR Sanningstabell,
mintermer Maxtermer PS-form SP-form
deMorgans lag Bubbelskärmar
Fullständig logik NAND NOR

Transistorn en omkopplare utan rörliga delar

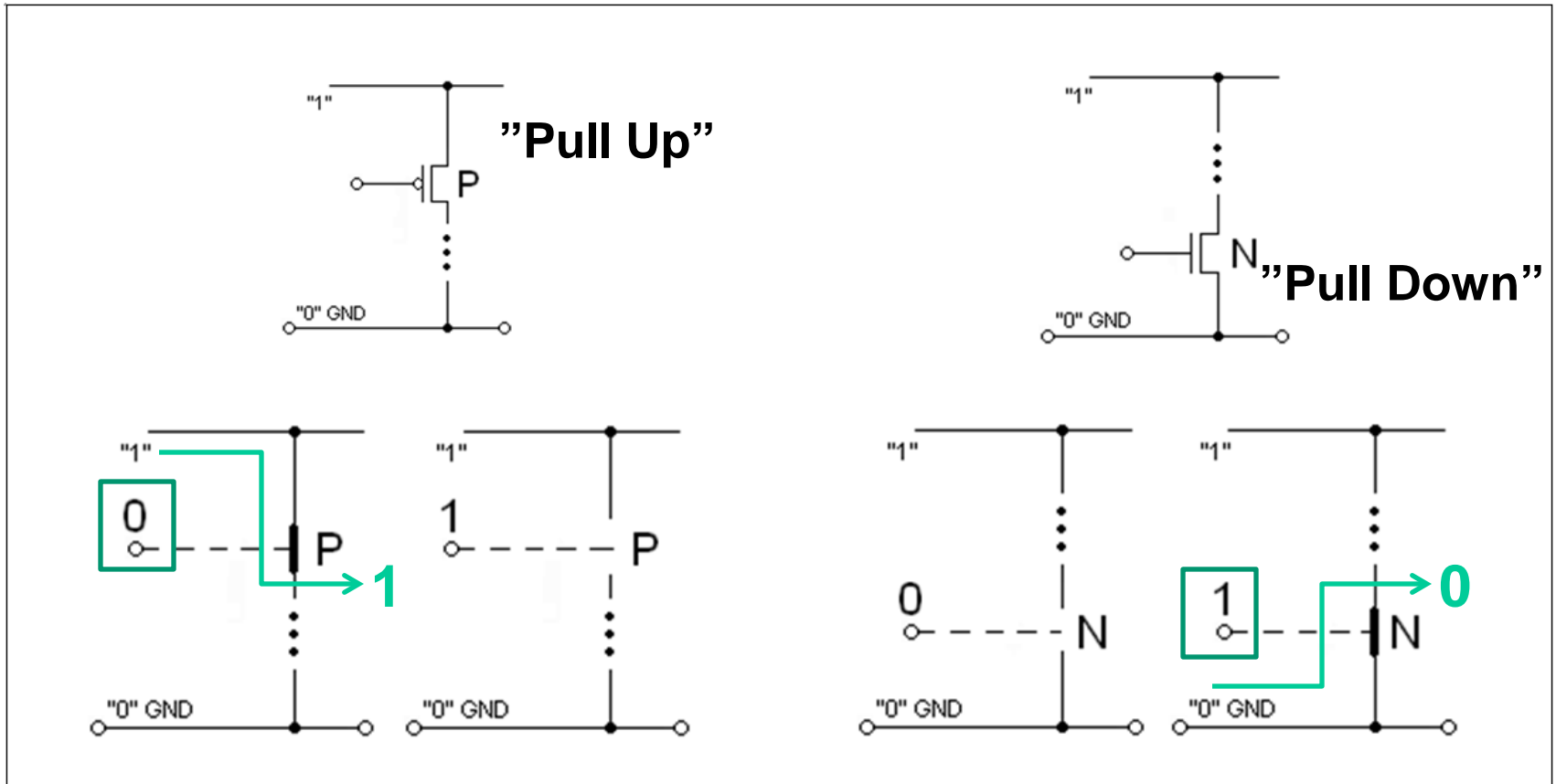

Principskiss för SiGe transistor (KTH)

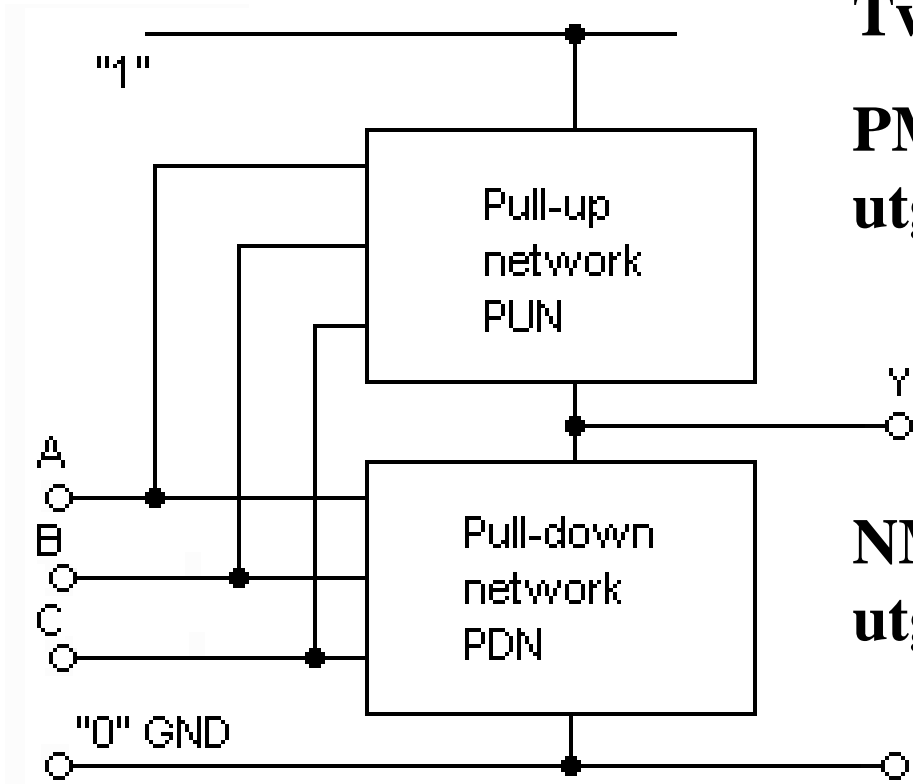
Varför CMOS?

- CMOS-Transistorer är enkla att tillverka
- CMOS-Transistorer är gjorda av vanlig sand => billigt råmaterial
- En transistor är lätt att få att fungera som en switch (omkopplare)

P och N MOS-transistorer

Strukturen av en CMOS-krets

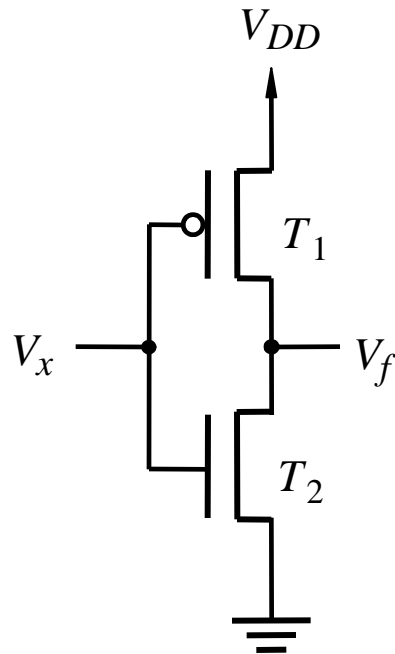

Två olika nät:

**PMOS gör kretsens
utgång "1"**

**NMOS gör kretsens
utgång "0"**

Inverteraren

(a) Circuit

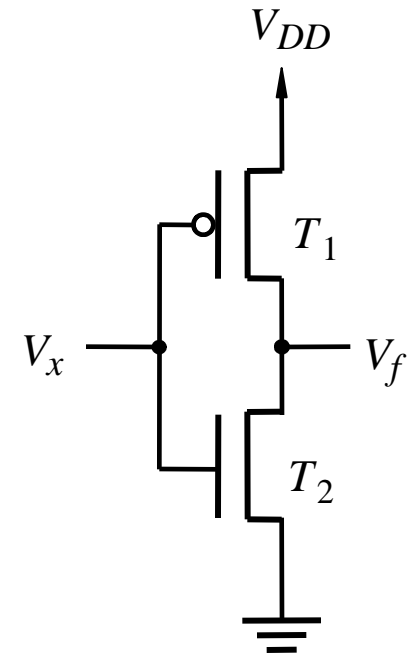
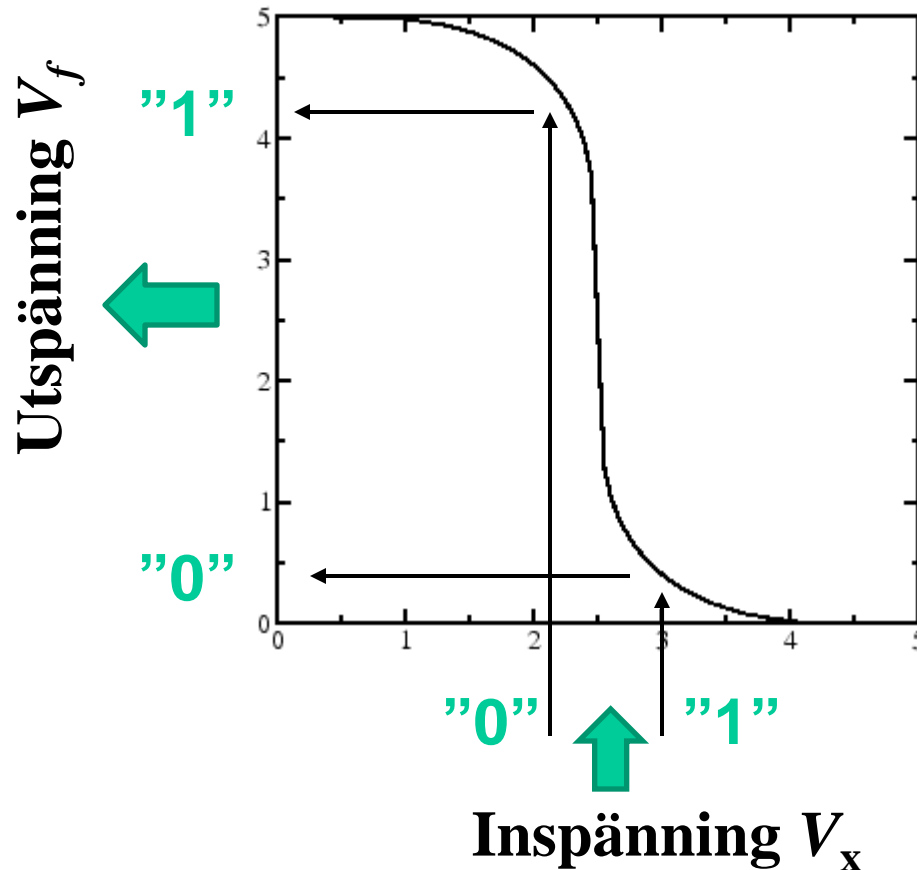
En CMOS-krets består av både PMOS och NMOS-kretsar. CMOS står för (Complementary MOS).

x	T_1	T_2	f
0	on	off	1
1	off	on	0

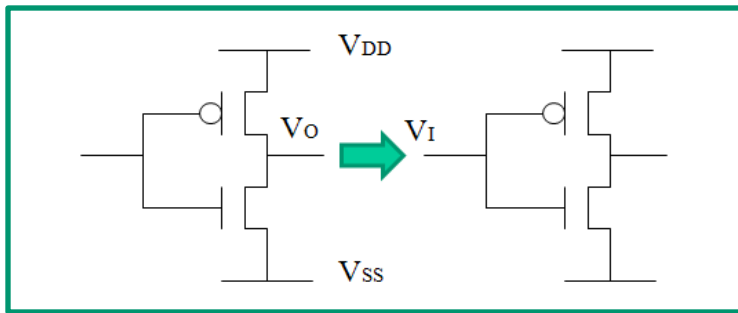
(b) Truth table and transistor states

Area: $A_{\text{inverter}} = 2 \text{ Transistors}$

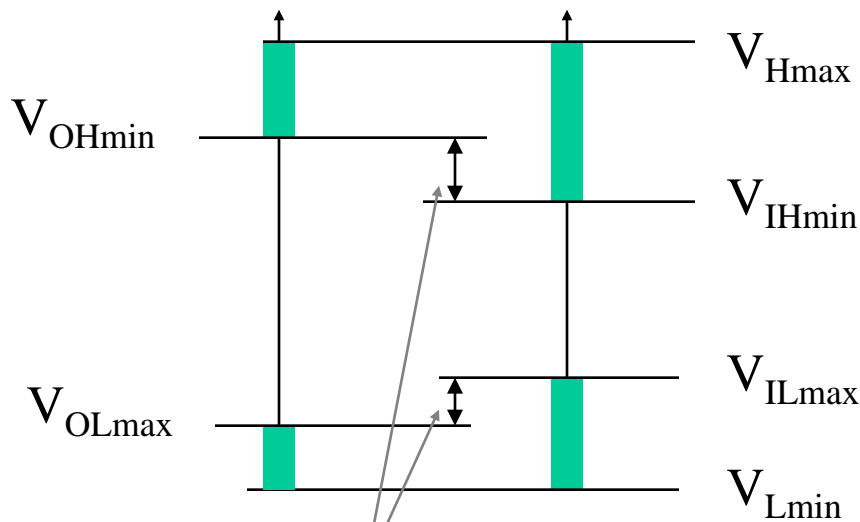
CMOS-inverterarens spänningsnivåer

Typiska signalnivåer för CMOS

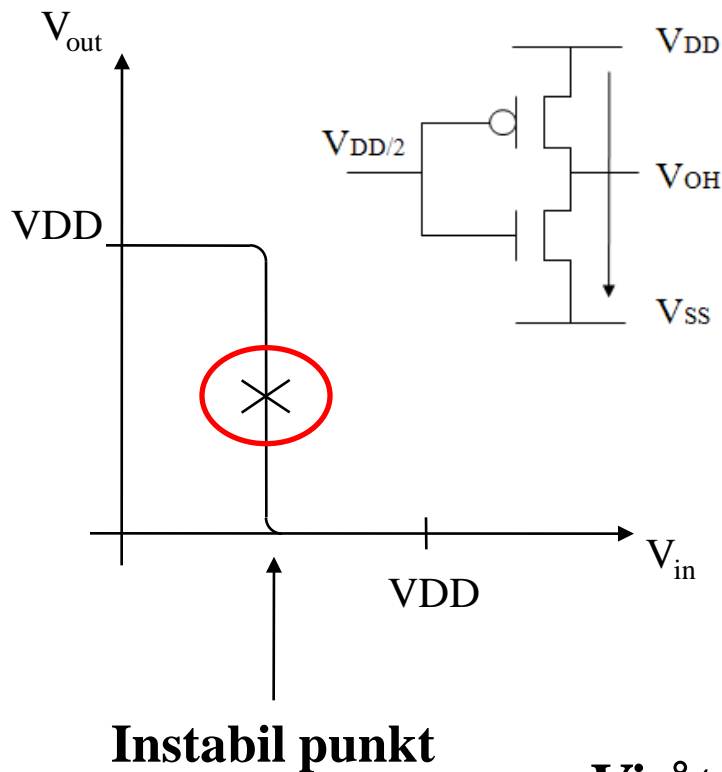
Utgångsspänningar V_O och ingångsspänningar V_I passar varandra som "hand i handske", och med marginal!

Marginal er!

Matningsspänning	5.0V	3.3V	1.8V
V_{HMAX}	5.0	3.3	1.8
V_{IHMIN}	2.9	1.9	1.0
V_{LMAX}	2.1	1.4	0.8
V_{LMIN}	0.0	0.0	0.0

En instabil punkt !

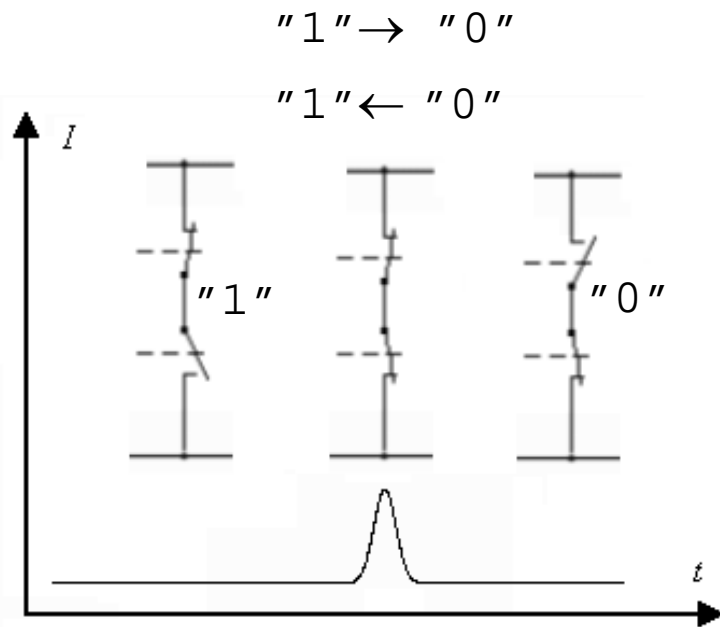

- CMOS-kretsen har en mycket stabil överföringsfunktion
- Vid $V_{in} = V_{DD}/2$ finns en **instabil punkt**, då både T_1 och T_2 leder.
- Om en krets tillfälligt fastnar i detta läge så inträder ett tillstånd som kallas för metastabilitet.
- Om detta tillstånd varar för länge så kan transistorerna i kretsen skadas pga den höga strömmen.

Vi återkommer till metastabilitet ...

CMOS - Dynamisk förlusteffekt !

Klassisk CMOS har *bara* förlusteffekt precis vid *omslaget*.
Förlusteffekten P_F blir proportionell mot klockfrekvensen!

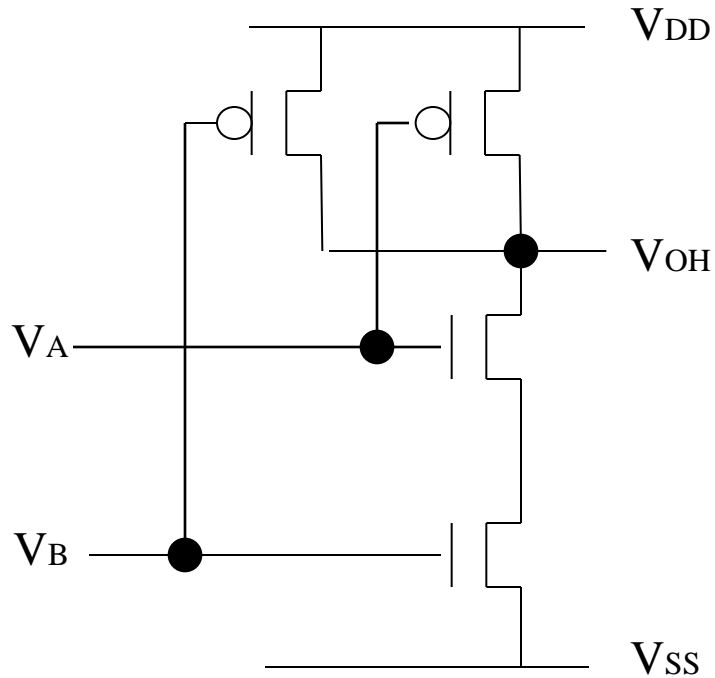
$$P_F \propto f_C \cdot V_{DD}^2$$

P_F Power losses

f_C Clockfrequency

V_{DD} Supply Voltage

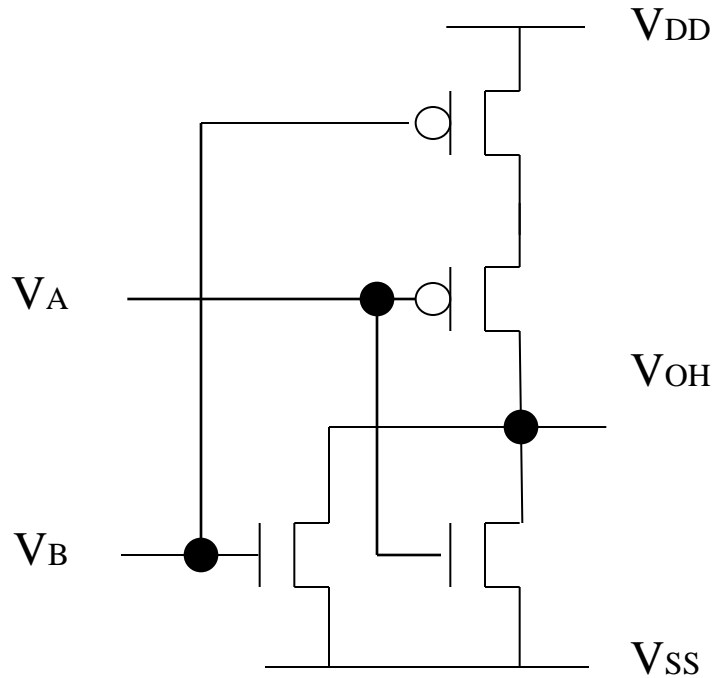
NAND-grinden

V_A	V_B	V_{OH}
$V_{SS}(0)$	$V_{SS}(0)$	$V_{DD}(1)$
$V_{SS}(0)$	$V_{DD}(1)$	$V_{DD}(1)$
$V_{DD}(1)$	$V_{SS}(0)$	$V_{DD}(1)$
$V_{DD}(1)$	$V_{DD}(1)$	$V_{SS}(0)$

Area: $A_{NAND} = 4$ Transistors

NOR-grinden

V_A	V_B	V_{OH}
$V_{SS}(0)$	$V_{SS}(0)$	$V_{DD}(1)$
$V_{SS}(0)$	$V_{DD}(1)$	$V_{SS}(0)$
$V_{DD}(1)$	$V_{SS}(0)$	$V_{SS}(0)$
$V_{DD}(1)$	$V_{DD}(1)$	$V_{SS}(0)$

Area: $A_{NOR} = 4$ Transistors

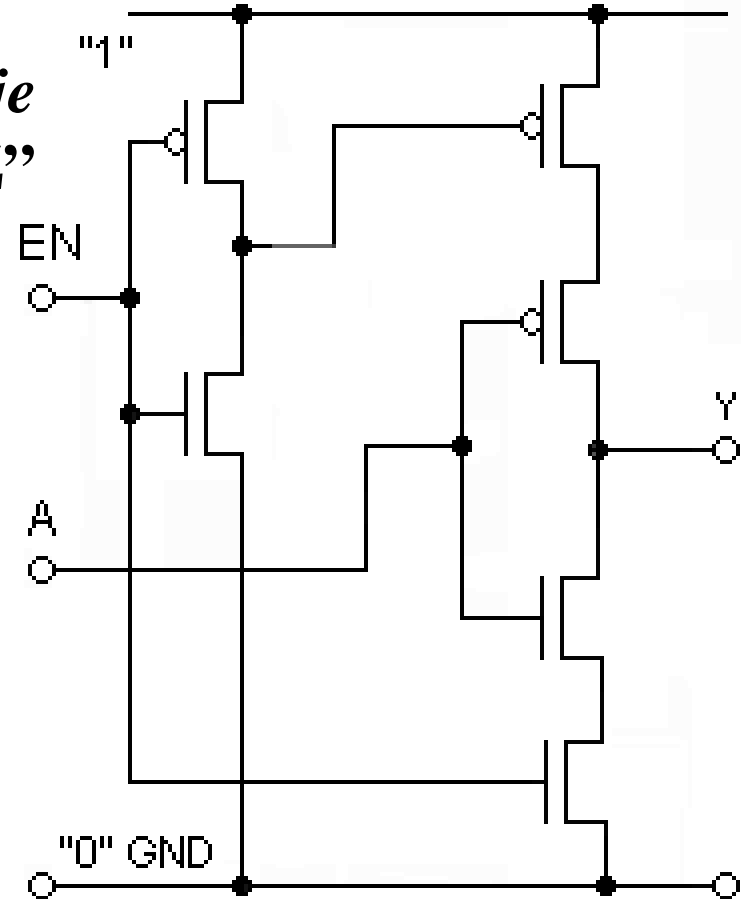
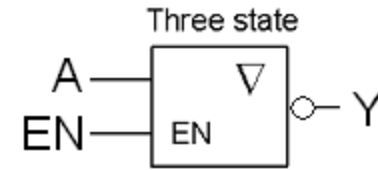
Negativ logik ?

- Man kan också vända på begreppen och låta **L** (låg spänning) representera en logisk 1:a och låta **H** (hög spänning) representera en logisk 0:a.
 - Detta kallas för negativ logik.
- En AND-funktion blir då en OR-funktion och vice versa.
 - Negativ logik eller positiv logik är egentligen egalt, men av tradition använder man sig av positiv logik.

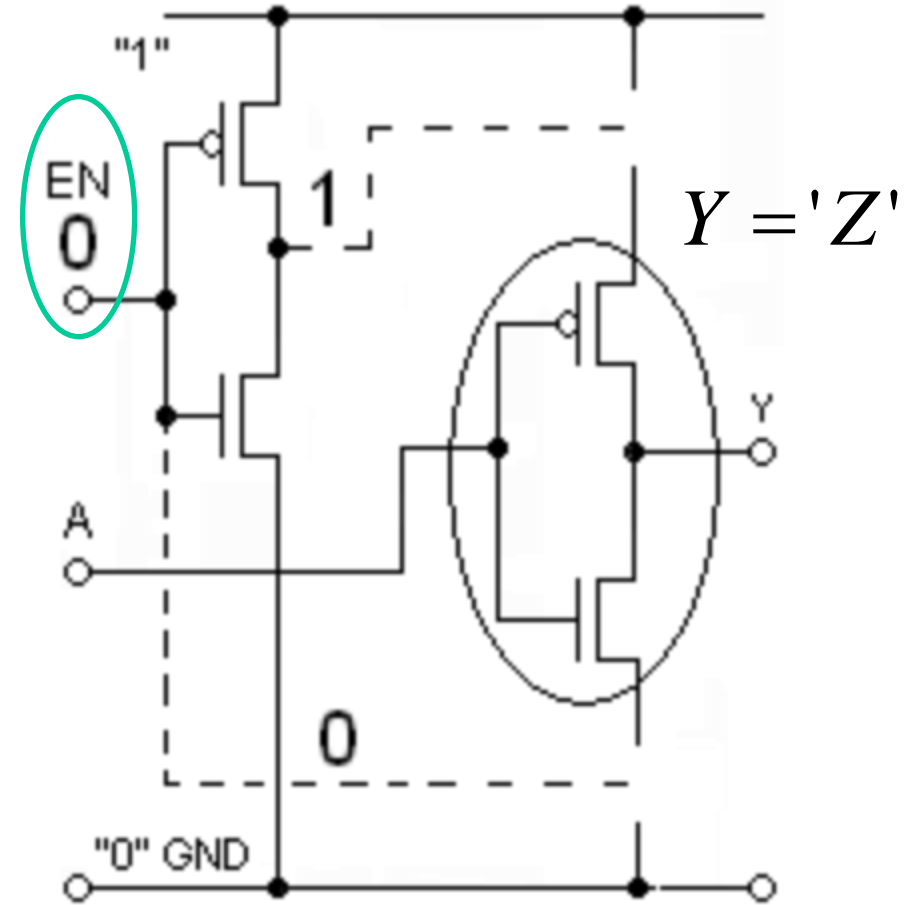
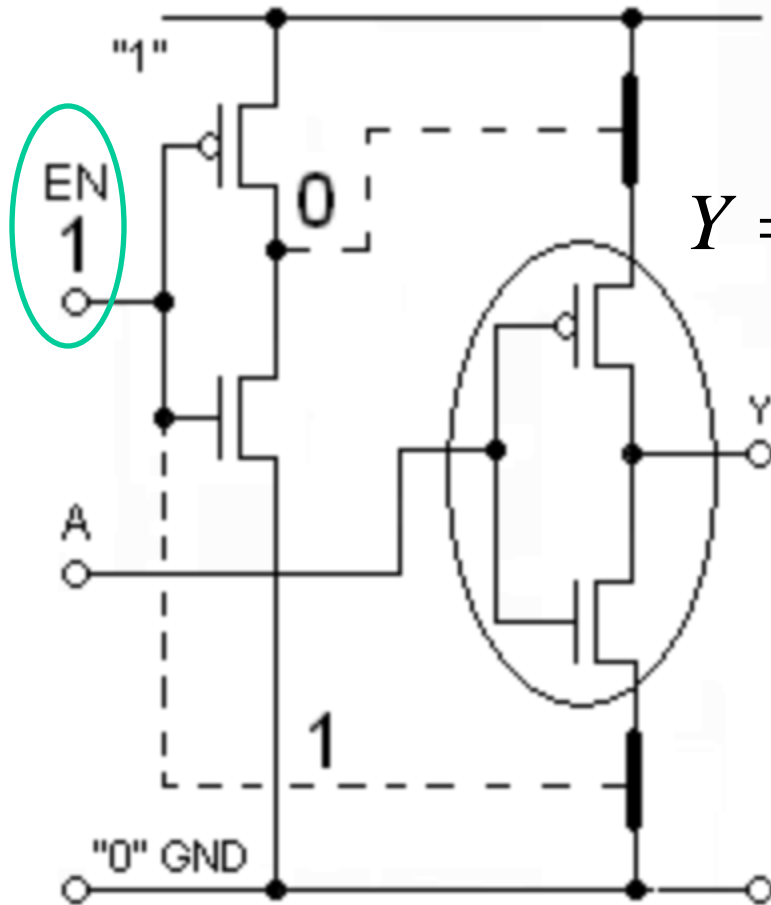
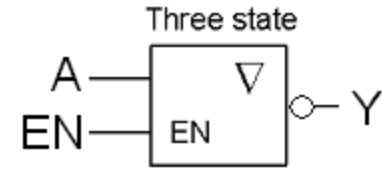
Three-state ?

En CMOS-grind kan förutom "1" eller "0" även förses med ett *tredje* utgångstillstånd – **Three-state "Z"** (= fränkopplad utgång).

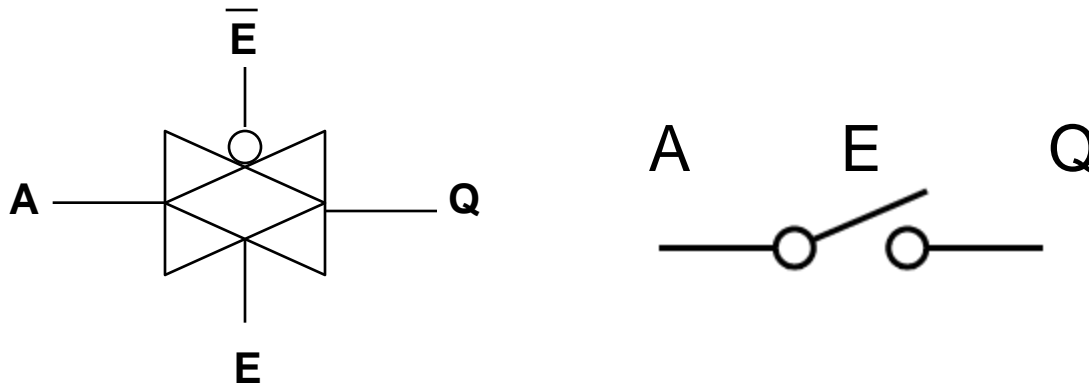
Om många utgångar kopplas ihop till **samma tråd** ("buss") så kan ju bara *en* av utgångarna åt gången få vara aktiv. De övriga hålls i Threestate-tillståndet.

Three state 'Z'

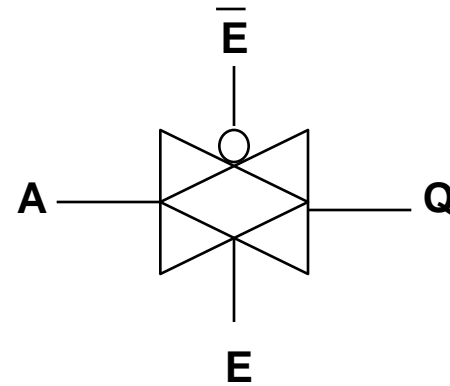
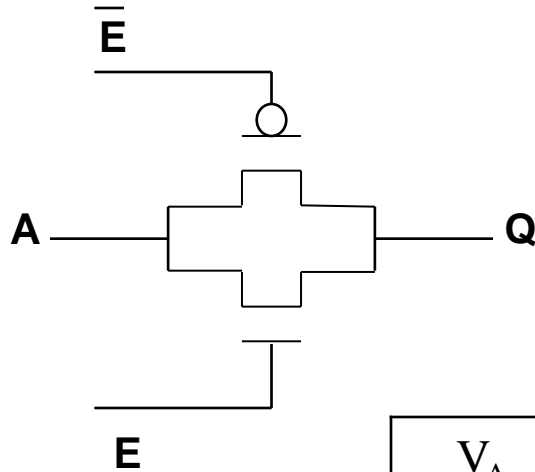
Transmissionsgrinden (Pass gate)

Utan att gå in på kretsdetaljerna så består en transmissionsgrind av en PMOS-transistor i **parallell** med en NMOS-transistor. Grinden styrs med E (och E') och är då att jämföra med en "vanlig" kontakt. En signal kan gå från A till Q, men även baklänges från Q till A. Transmissionsgrindskopplingar utnyttjar färre transistorer än andra grindar, men har sämre drivförmåga.

Area: $A_{TG} = 2$ Transistors

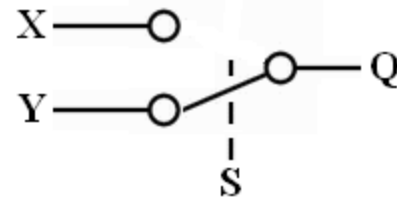
(Transmissionsgrunden)

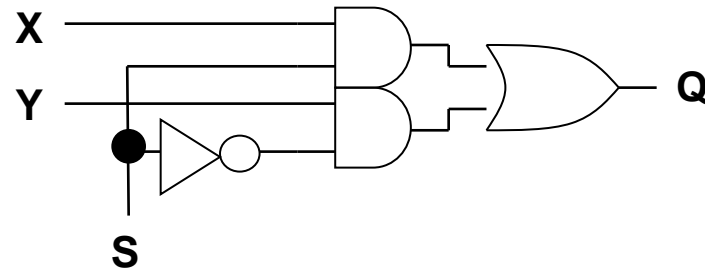
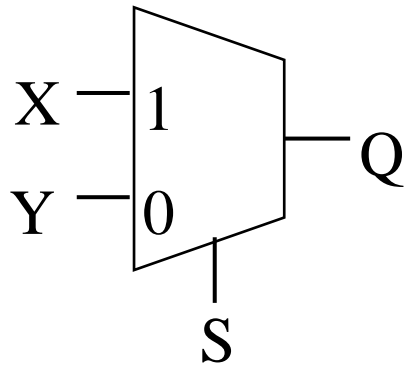
V_A	V_E	V_{OH}
L	L	Z
L	H	L
H	L	Z
H	H	H

Vad är en multiplexor, **MUX**?

En multiplexor är en dataväljare.

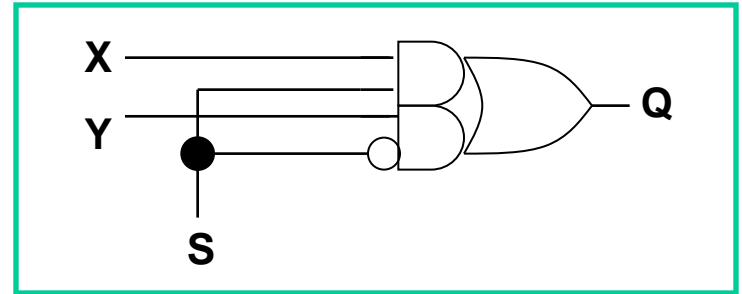
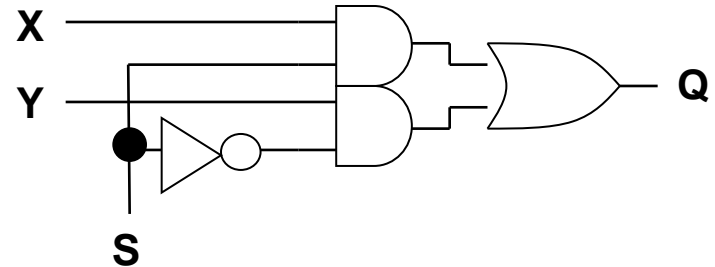
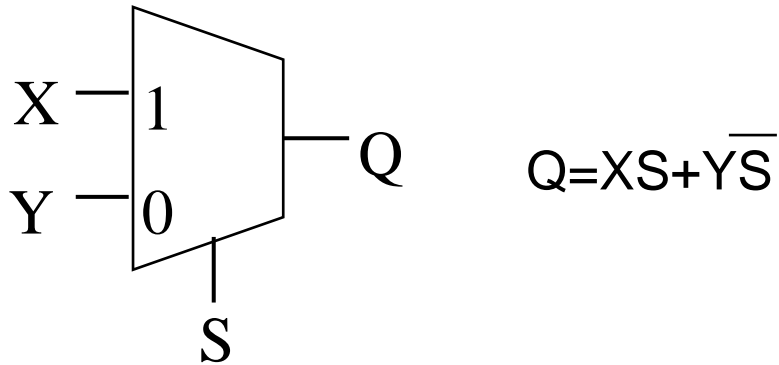

$$Q = XS + Y\bar{S}$$

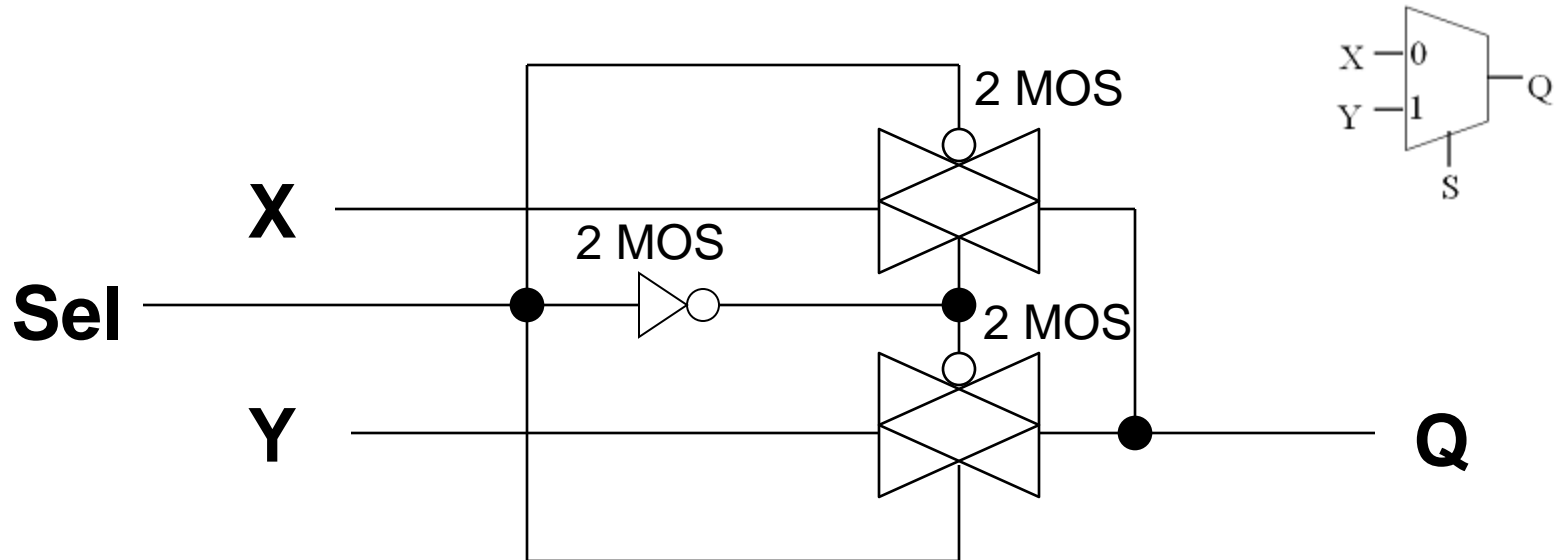
Förenklat ritsätt

Exempel: MUX

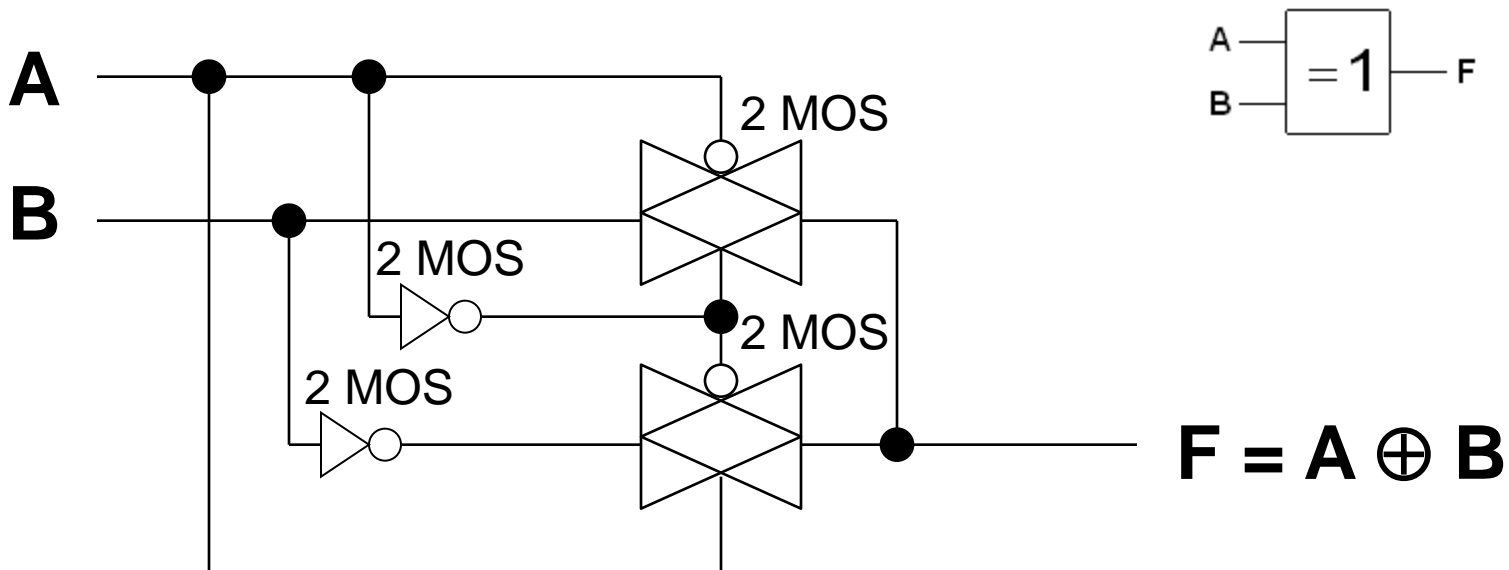
**Av inverteraren blir endast ringen kvar.
Mellanliggande ledningar underförstås.**

MUX med transmissionsgrind

Area: $A_{\text{mux}} = 6$ Transistors

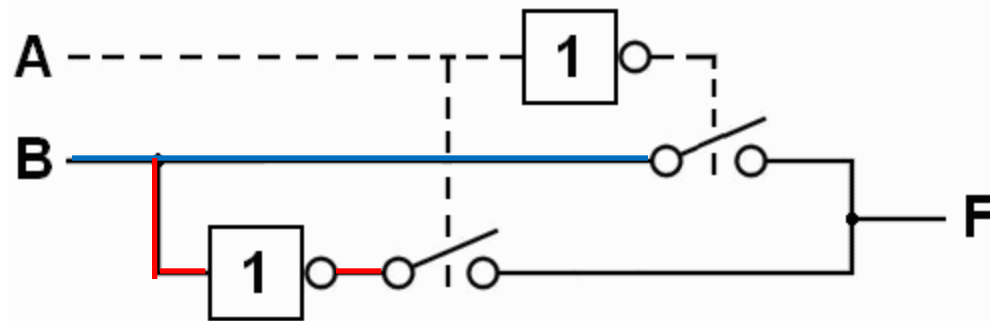
XOR med transmissionsgrind

Area: $A_{\text{XOR}} = 8$ Transistors

*Knappast
självklart?*

(XOR med transmissionsgrind)

<i>A</i>	<i>B</i>	<i>F</i>
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

$F = B$

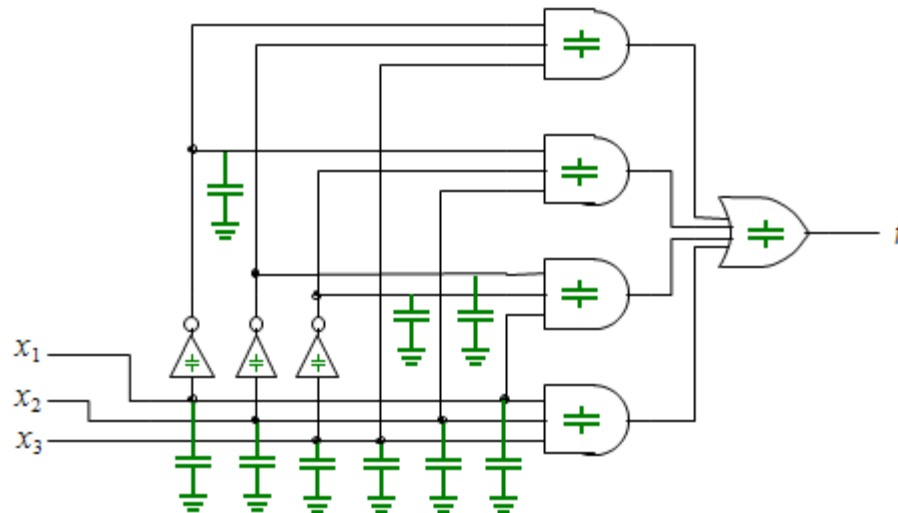
$F = \overline{B}$

William Sandqvist william@kth.se

Fördröjningar i kretsar

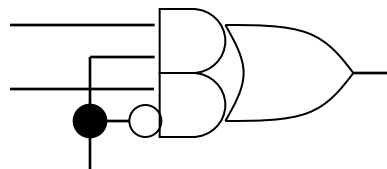
Alla ledningar i elektronikkretsar har kapacitans. Det tar ett tag för spänningar att nå slutvärdet. Dessa fördröjningar i kretsar och *mellan* kretsar begränsar snabbheten.

Typiska fördröjningar

NAND,NOR, NOT	T	NAND=standard T
NOT	$\frac{1}{2} T$, 1T	(om NAND-grind)
NAND-NAND	2T	(2 NAND i rad)
AND-OR	4T, 3T	(NAND-NOT+NOR-NOT)
XOR,XNOR,MUX	3...5T	
XOR,MUX (med TG)	2T	

Optimerade strukturer för MUX

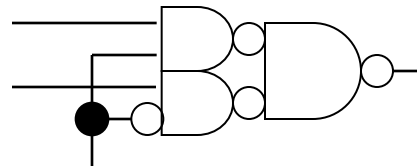
AND-OR

Area: $A_{\text{MUX}} = 2+6+6+6=20$

Transistorer

Delay: $T_{\text{MUX}} = 5T_{\text{NAND}}$

DeMorgan

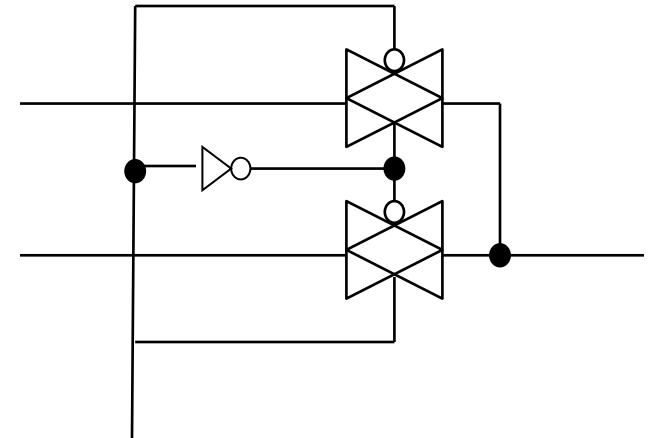

NAND-NAND

Area: $A_{\text{MUX}} = 2+4+4 =$

$= 10$ Transistorer

Delay: $T_{\text{MUX}} = 3T_{\text{NAND}}$

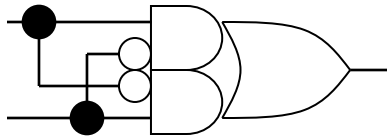
Area: $A_{\text{MUX}} = 6$ Transistorer

Delay: $T_{\text{MUX}} = \sim 2T_{\text{NAND}}$

Bäst!

Optimerade strukturer för XOR

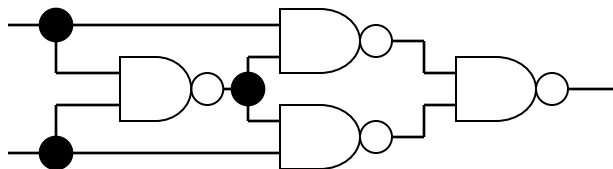

Area: $A_{XOR} = 2 + 2 + 6 + 6 + 6 = 22$

Transistorer

Delay: $T_{XOR} = 5T_{NAND}$

Nand only

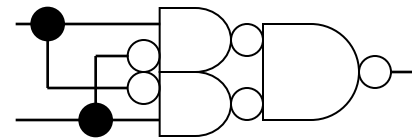

Area: $A_{XOR} = 4 + 4 + 4 + 4 = 16$

Transistorer

Delay: $T_{XOR} = 3T_{NAND}$

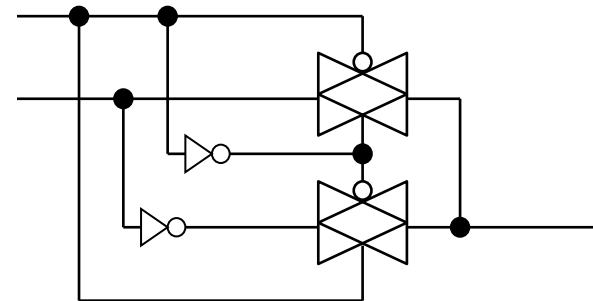
DeMorgan

Area: $A_{XOR} = 2 + 2 + 4 + 4 = 12$

Transistorer

Delay: $T_{XOR} = 3T_{NAND}$

Area: $A_{XOR} = 8$ Transistorer

Delay: $T_{XOR} = \sim 2T_{NAND}$

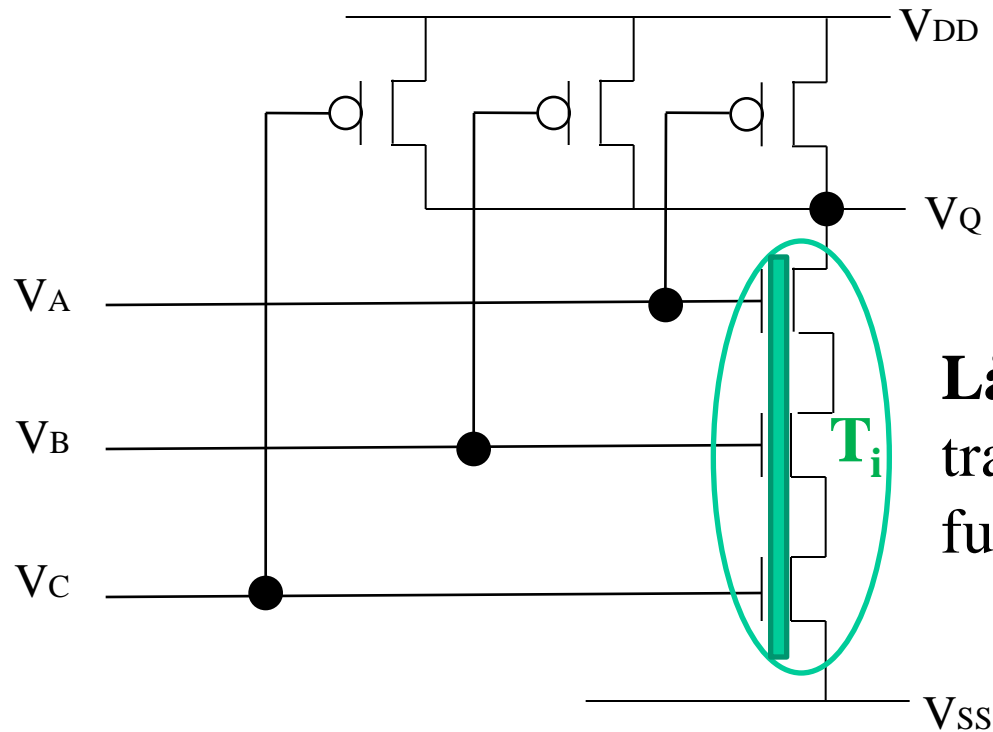
Bäst!

Fan-out och Fan-in

- **Fan-out** - en utgång driver många ingångar. Utgången lastas ned med summan av ingångarnas kapacitanserna => fördröjningen **T** blir **last-beroende**.

- **Fan-in** - en grind har många ingångar. Detta medför att den har fler inre kapacitancer => den inre fördröjningen **T_i** (även kallad den intrinsiska fördröjningen) blir större.

Grindar med flera ingångar

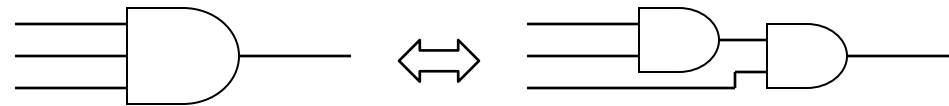

Man använder sällan grindar med fler än **fyra** ingångar.

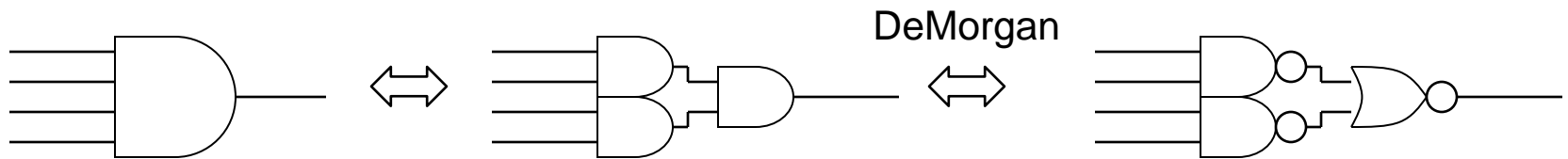
Lång rad av seriekopplade transistorer ger långsam funktion!

3-input NAND

Hög Fan-in löses med trädstrukturer

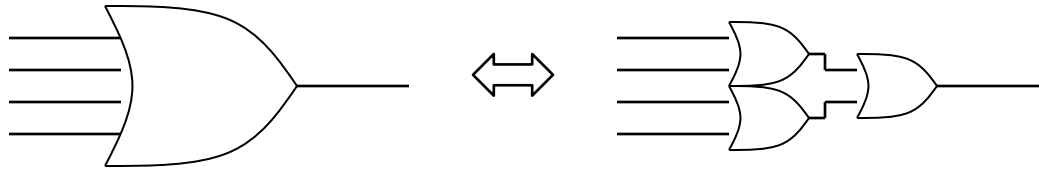
$$a \cdot b \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

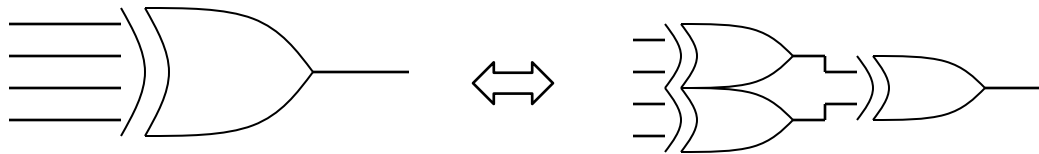
$$a \cdot b \cdot c \cdot d = (a \cdot b) \cdot (c \cdot d) \quad \overline{\overline{(a \cdot b) + (c \cdot d)}} = a \cdot b \cdot c \cdot d$$

Till priset av ökat grind-djup (fördröjning)

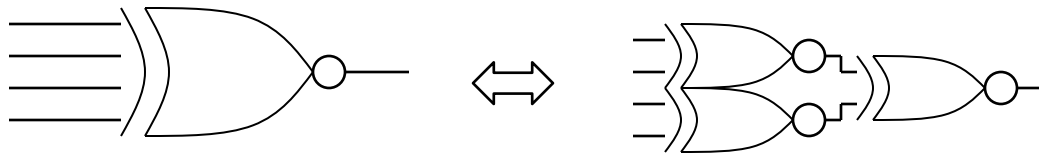
Fler trädstrukturer

$$a + b + c + d = (a + b) + (c + d)$$

$$a \oplus b \oplus c \oplus d = (a \oplus b) \oplus (c \oplus d)$$

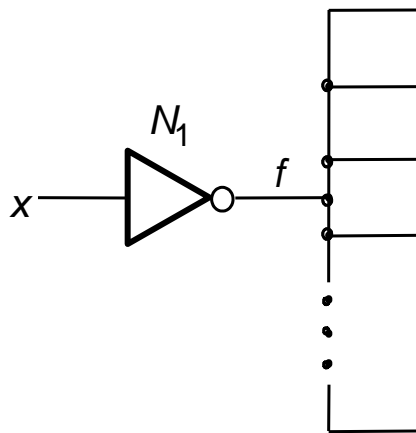
$$\overline{a + b + c + d} = \overline{(a + b) + (c + d)}$$

Till priset av ökat grind-djup (fördröjning), men effekten av inre kapacitanser hade blivit värre.

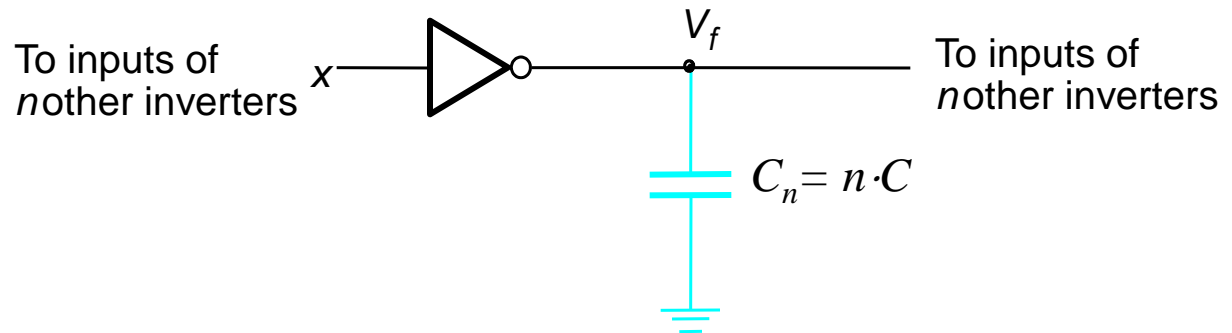
Kan Du bevisa dessa likheter?

Fan-out

- Antalet grindar som en grind driver betecknas som fan-out
- Alla grindar som drivs ökar den kapacitativa lasten

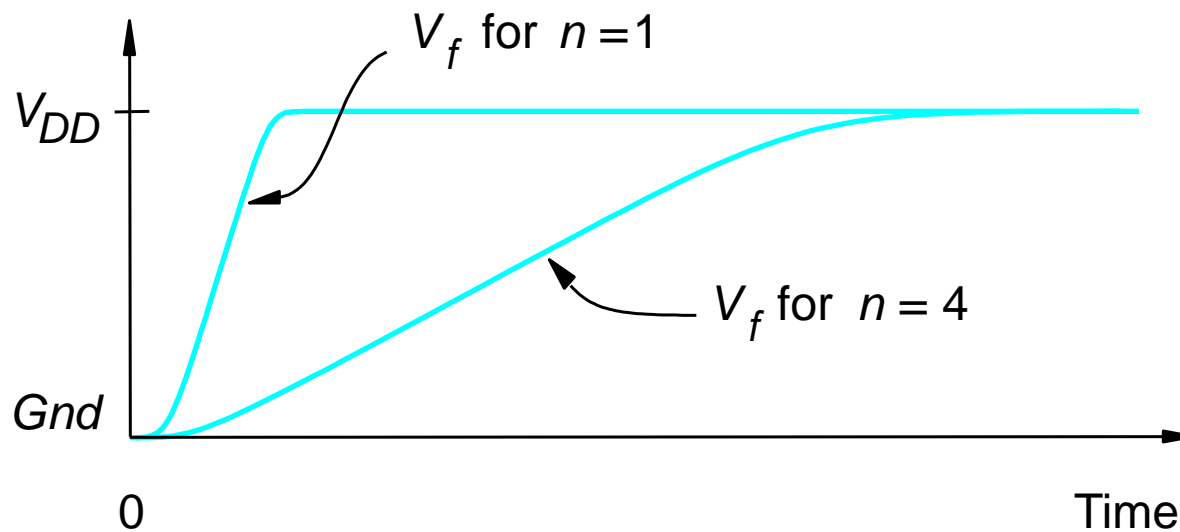
(a) Inverter that drives n other inverters

(b) Equivalent circuit for timing purposes

Fan-out

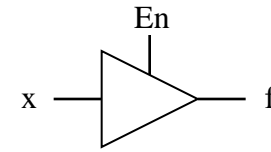
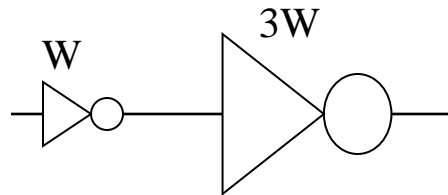
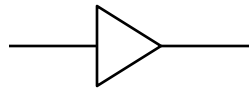
- Fördröjningen för olika fan-outs

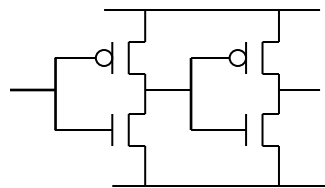
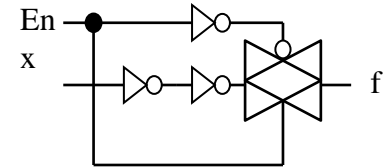
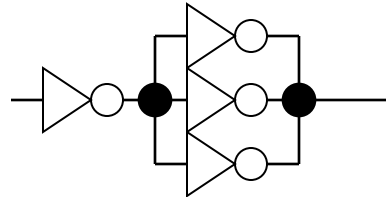
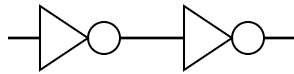
Buffer

- En buffer är en krets som implementerar funktionen $f(x) = x$ (det vill säga ut = in)
- Idén med bufferten är att ökar drivförmågan av kapacitativa laster
 - För att öka drivförmågan så använder man större transistorer
 - Buffrar kan dimensioneras så att de kan driva större strömmar

Hög Fan-out – använd buffer

x	En	f
0	0	Z
0	1	0
1	0	Z
1	1	1

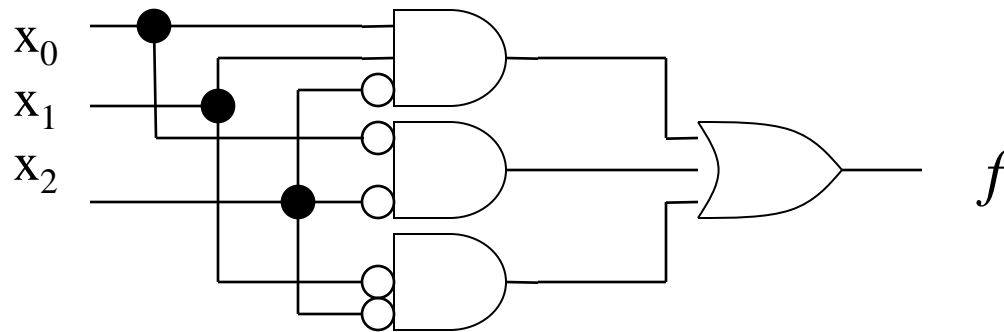
Non-inverting Buffer

High-Fan-Out Buffer

Tri-state Buffer

Critical path (den längsta vägen)

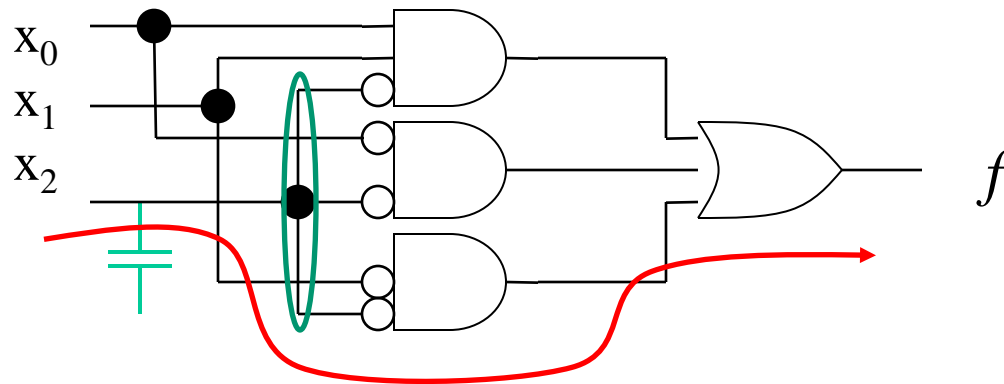
$$f = x_0 x_1 \bar{x}_2 + \bar{x}_0 \bar{x}_2 + \bar{x}_1 \bar{x}_2$$

Vilken väg till utgången tar längst tid? $x_0 x_1 x_2$?

”Critical path”

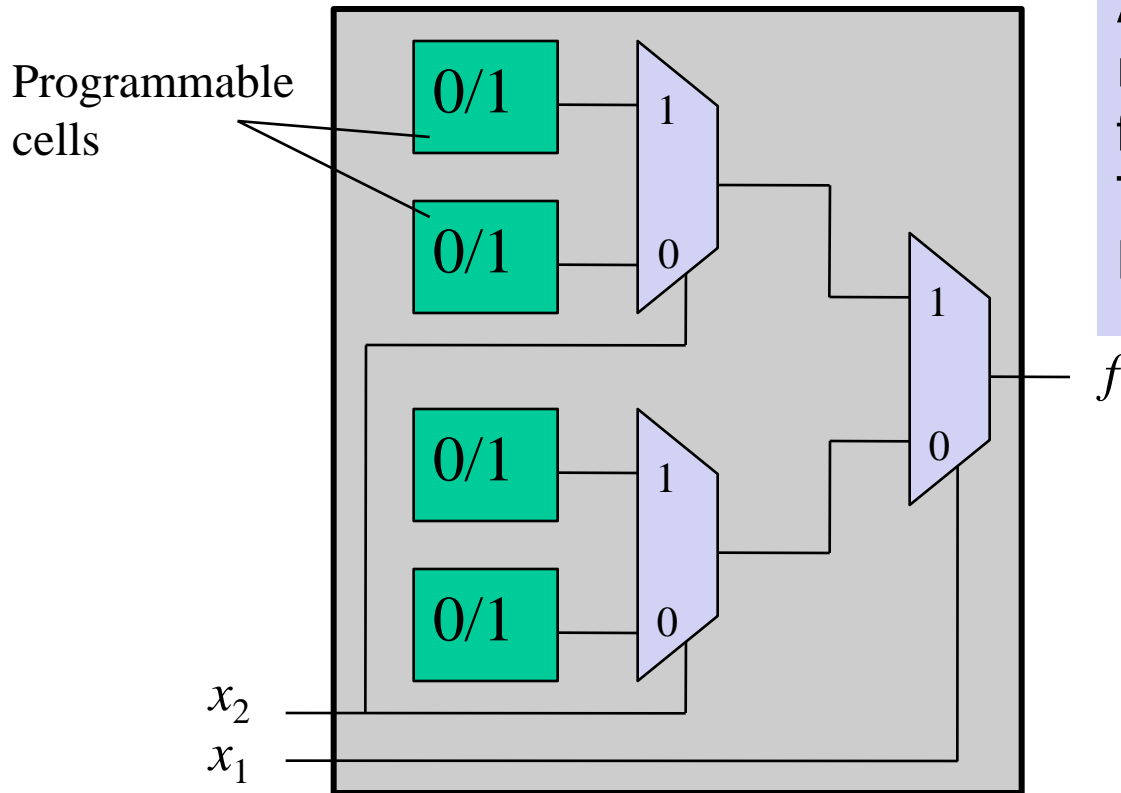
$$f = x_0 x_1 \overline{x_2} + \overline{x_0} \overline{x_2} + \overline{x_1} \overline{x_2}$$

x_0 x_1 x_2 passerar alla var sin NOT, AND, och OR, på vägen mot utgången f , men x_2 belastas av *tre* ingångar, x_0 och x_1 bara av *två*. ”Critical path” blir x_2 !

William Sandqvist william@kth.se

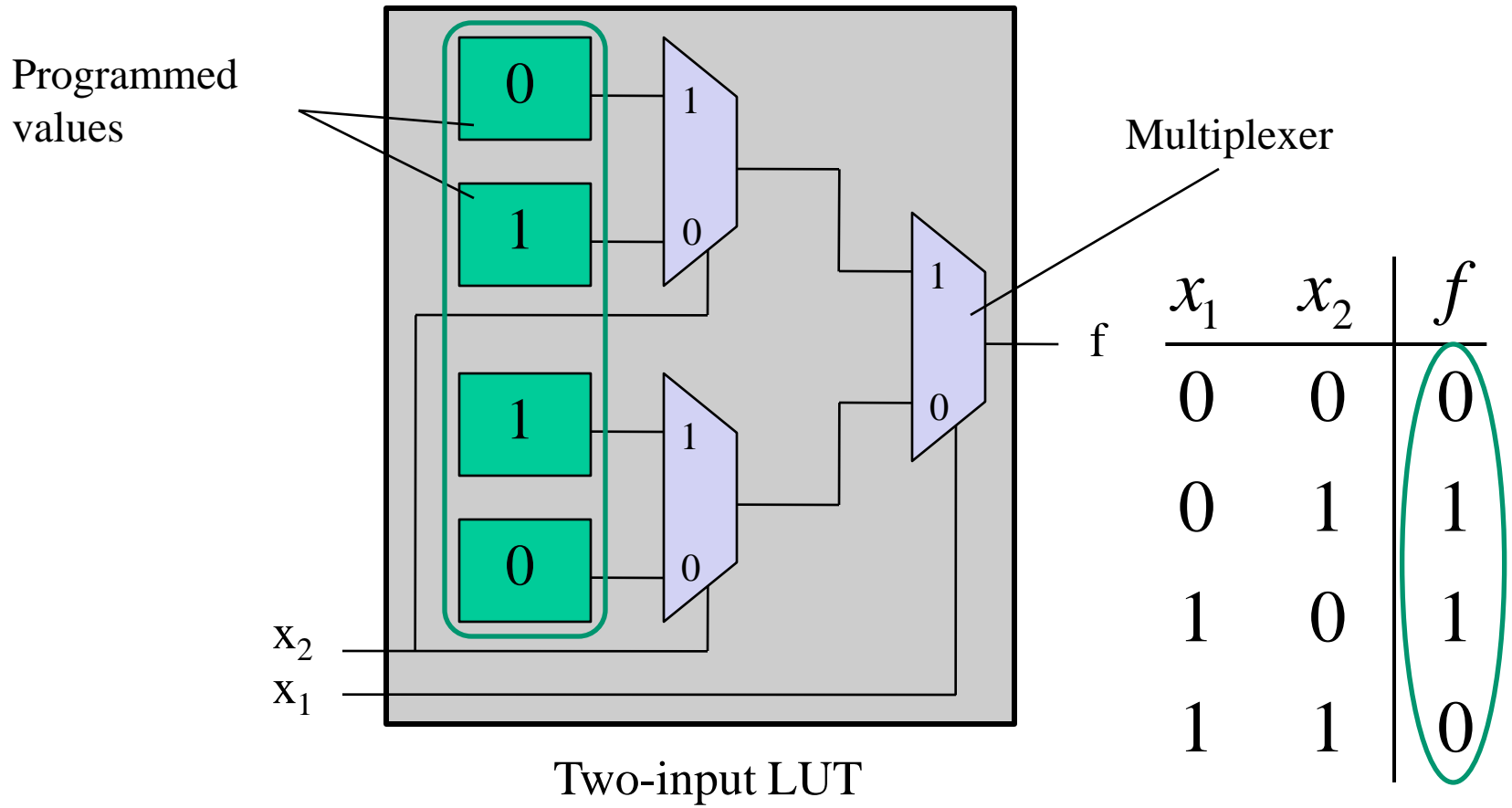
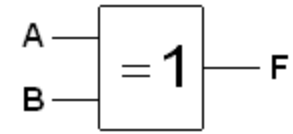
Look-up-tables (LUT)

Two-input LUT

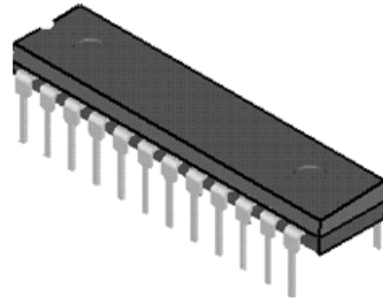
A LUT with n inputs can realize all combinational functions with n inputs
The usual size in an FPGA is $n=4$

Ex. XOR-funktion

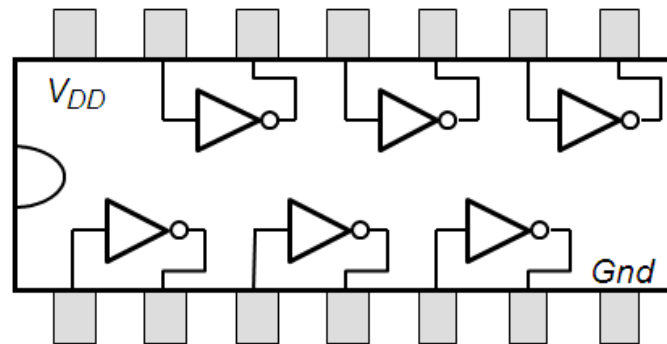

William Sandqvist william@kth.se

7400-series standard chips

(a) Dual-inline package

(b) Structure of 7404 chip

Standardkretsarna används mest som reservdelar

ELFA
Allt mellan antenn och jord

Logikkrets DIL-14, 74HC00N

Aktiva komponenter > Digitala kretsar / Utvecklingsverktyg / Kristaller > 74-logik

Kvantitet	Artikelnr.	Pris/styck
<input type="text" value="1"/> <input type="button" value="Köp"/>	73-500-10	1- 5.77
		25- 3.35
		100- 2.42

Levereras normalt samma dag
 Uppfyller ROHS direktivet

Saldo

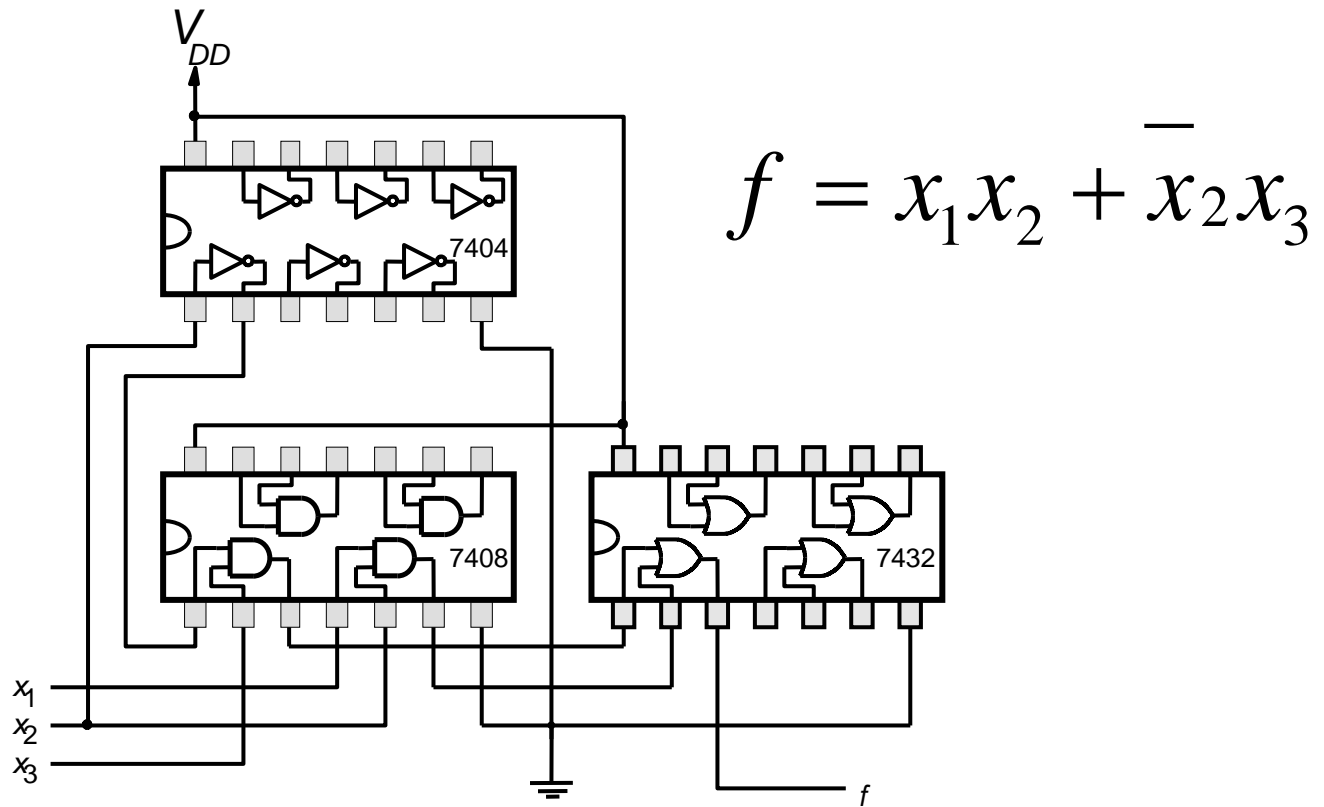
Centrallager Veddesta

Tillgängligt lagersaldo **1175**
Vi reserverar oss för mellanförsäljning och lagersaldofel.

Inte så dyra!

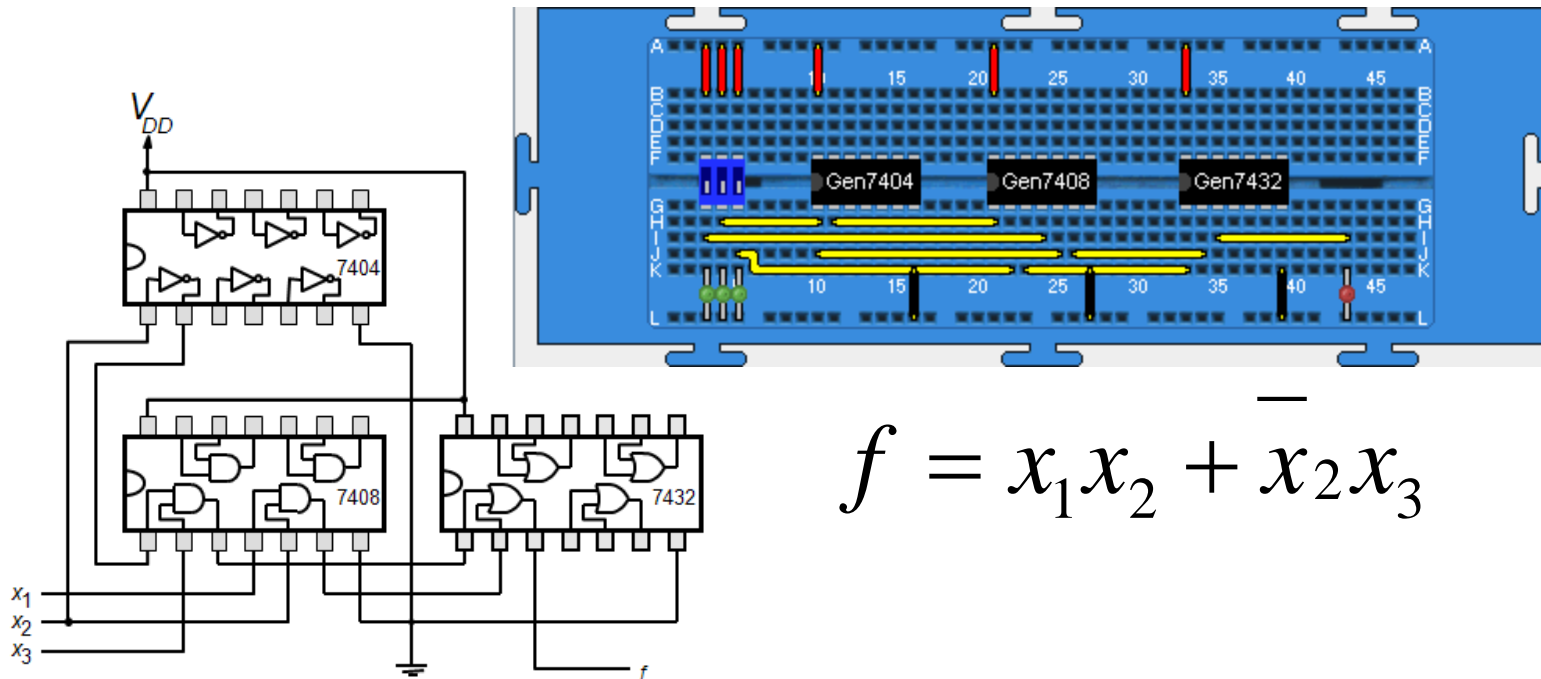
Men många fler än skolorna behöver kretsarna. Det finns många kvar i lager ...

Implementering av en logisk funktion

Kopplingsdäcksimulator

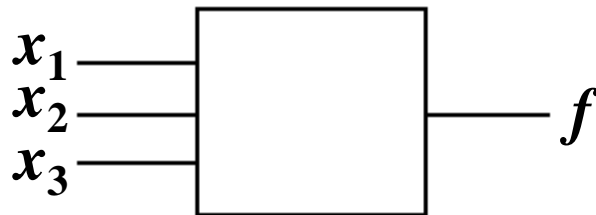
Inför laborationerna ska Du prova att koppla upp kretsarna med en kopplingsdäcksimulator!

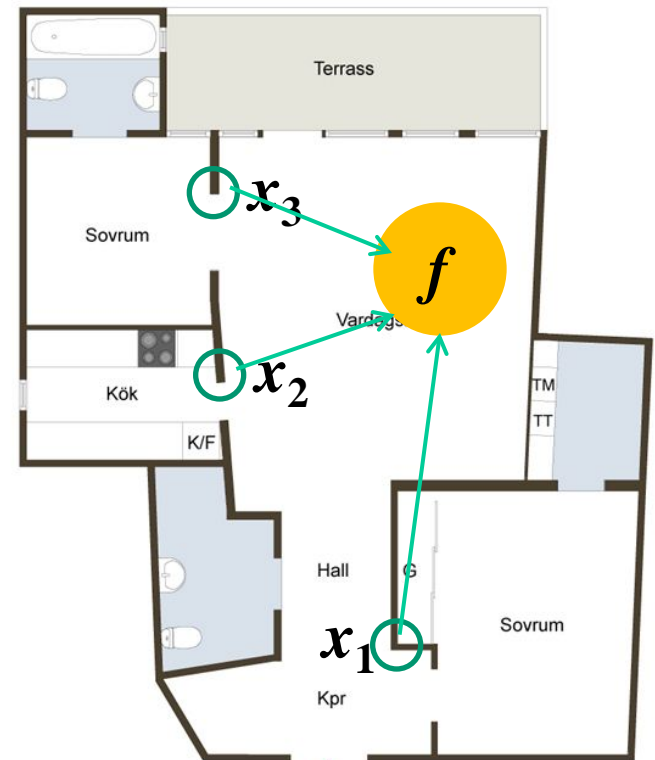
Kommer Du ihåg? Trevägs ljuskontroll

Brown/Vranesic: 2.8.1

Antag att vi behöver kunna tända/släcka vardagsrummet från tre olika ställen.

x_1	x_2	x_3	f
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	1

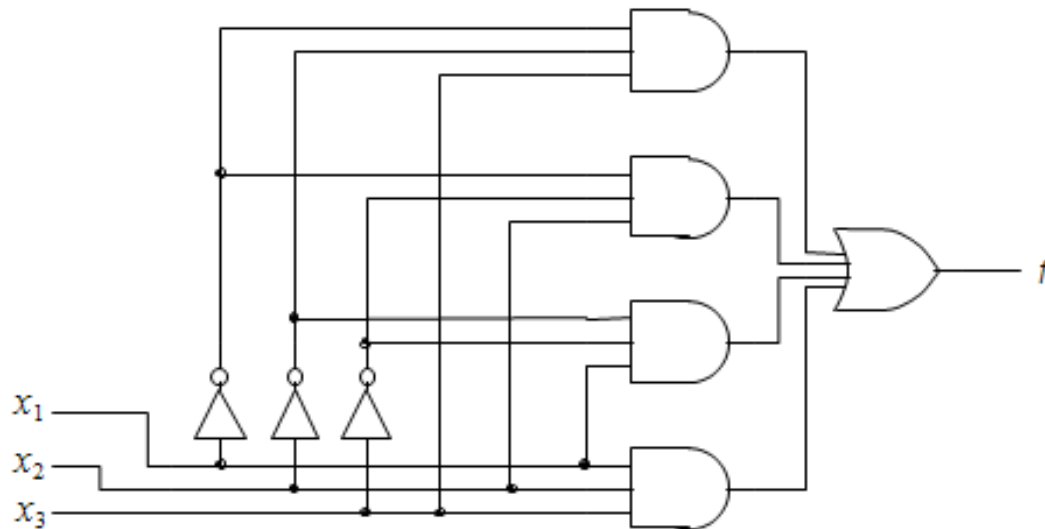

Viss avvikelse kan förekomma. Skala och mått kan avvika från verkligheten.

Trevägs ljuskontroll

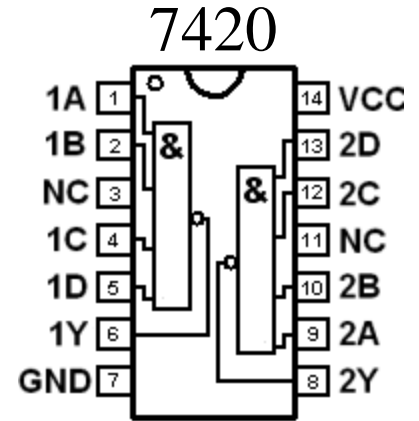
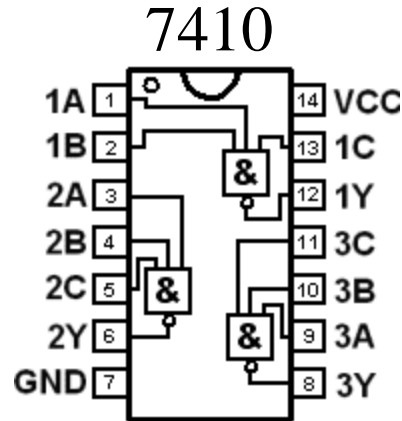
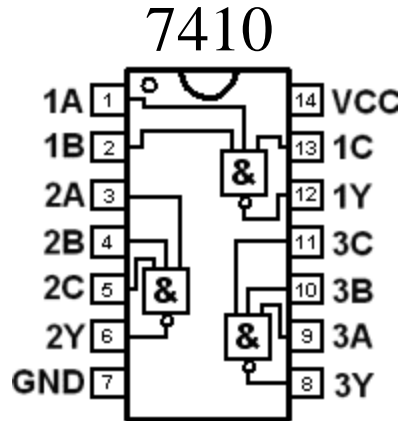
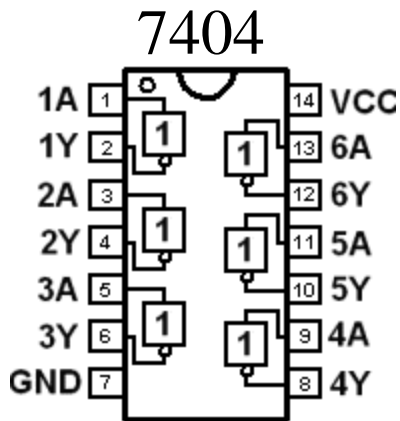
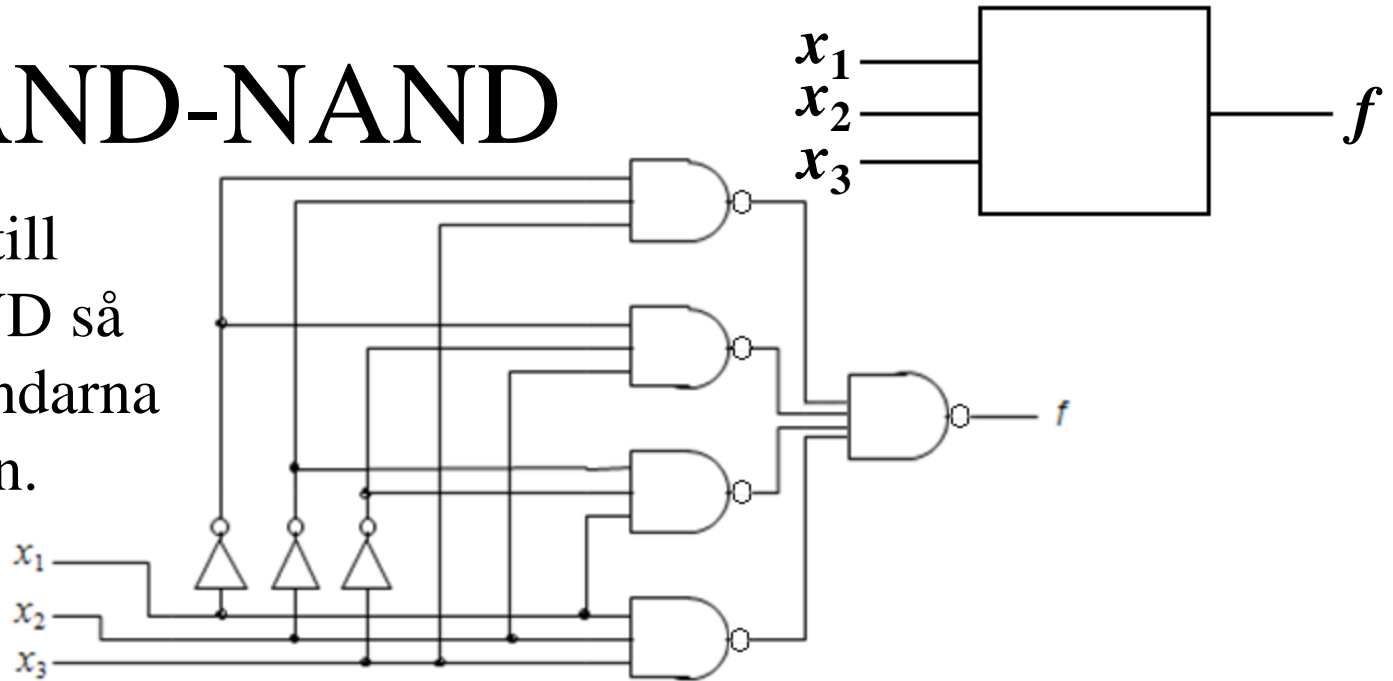
$$f = \sum m(1,2,4,7) = \bar{x}_1\bar{x}_2x_3 + \bar{x}_1x_2\bar{x}_3 + x_1\bar{x}_2\bar{x}_3 + x_1x_2x_3$$

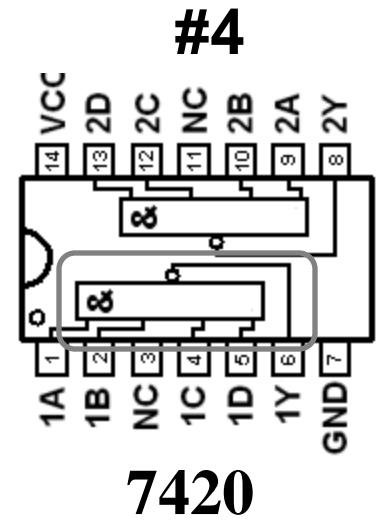
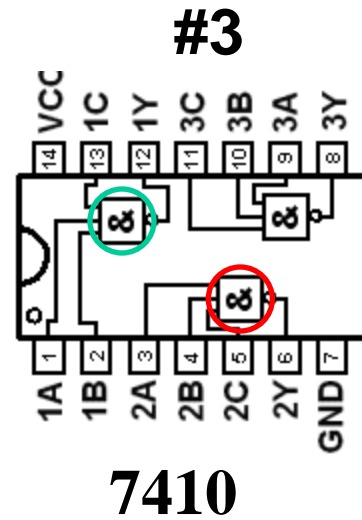
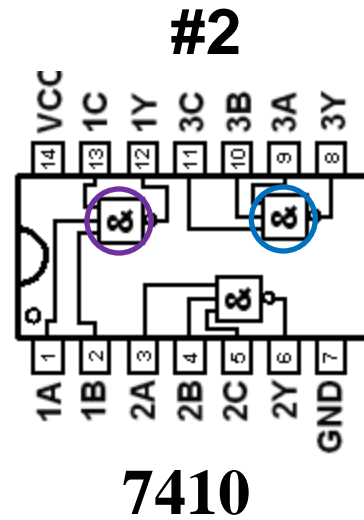
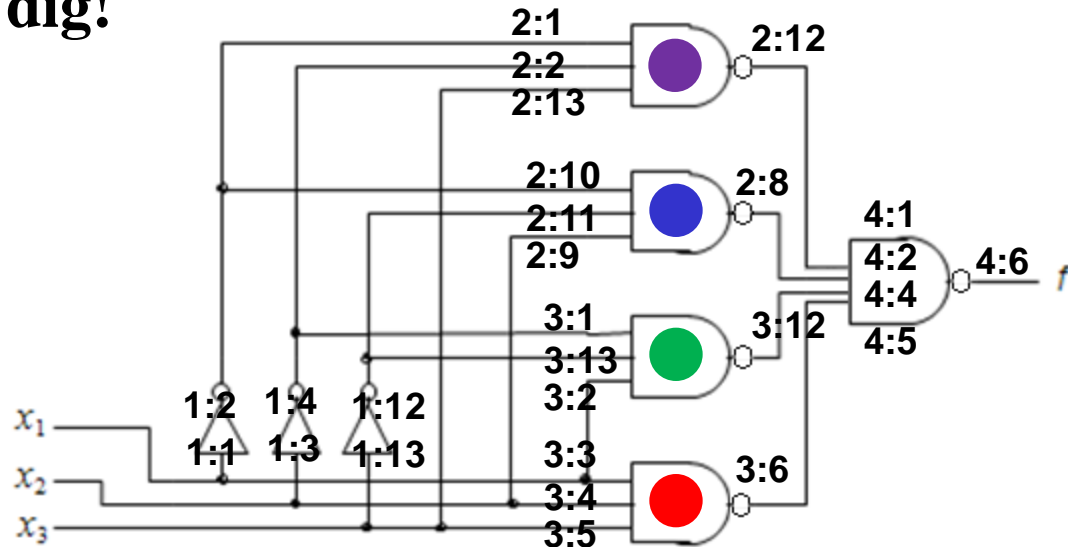
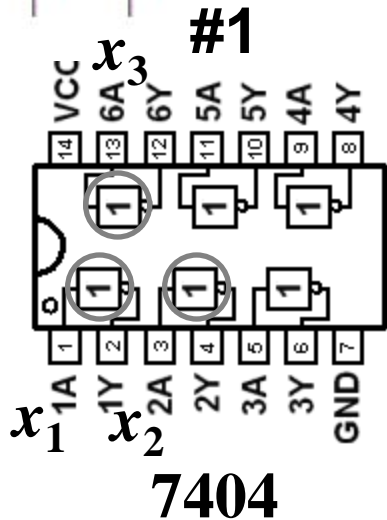
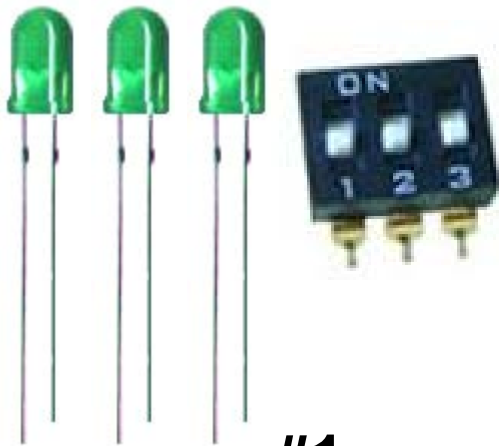
(a) Sum-of-products realization

NAND-NAND

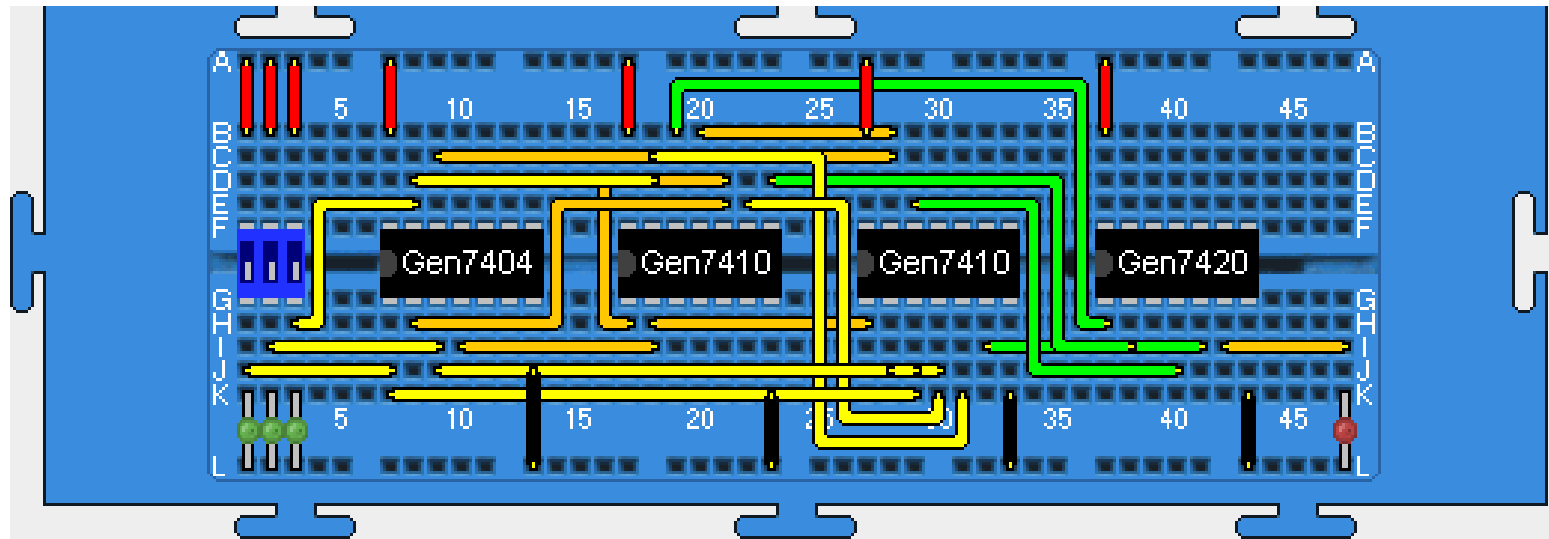
Om vi byter till
NAND-NAND så
finns alla grindarna
till simulatorn.

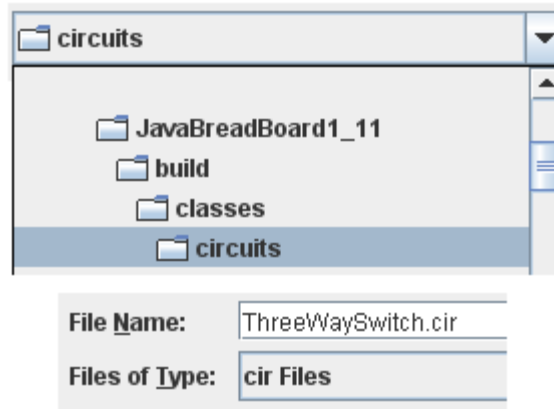
Du måste skriva dit pin-nummer i schemat – annars kommer Du att villa bort dig!

Simulera!

Färdig fil finns

Färdig JBB-simuleringsfil finns. Lägg den i circuitsmappen.

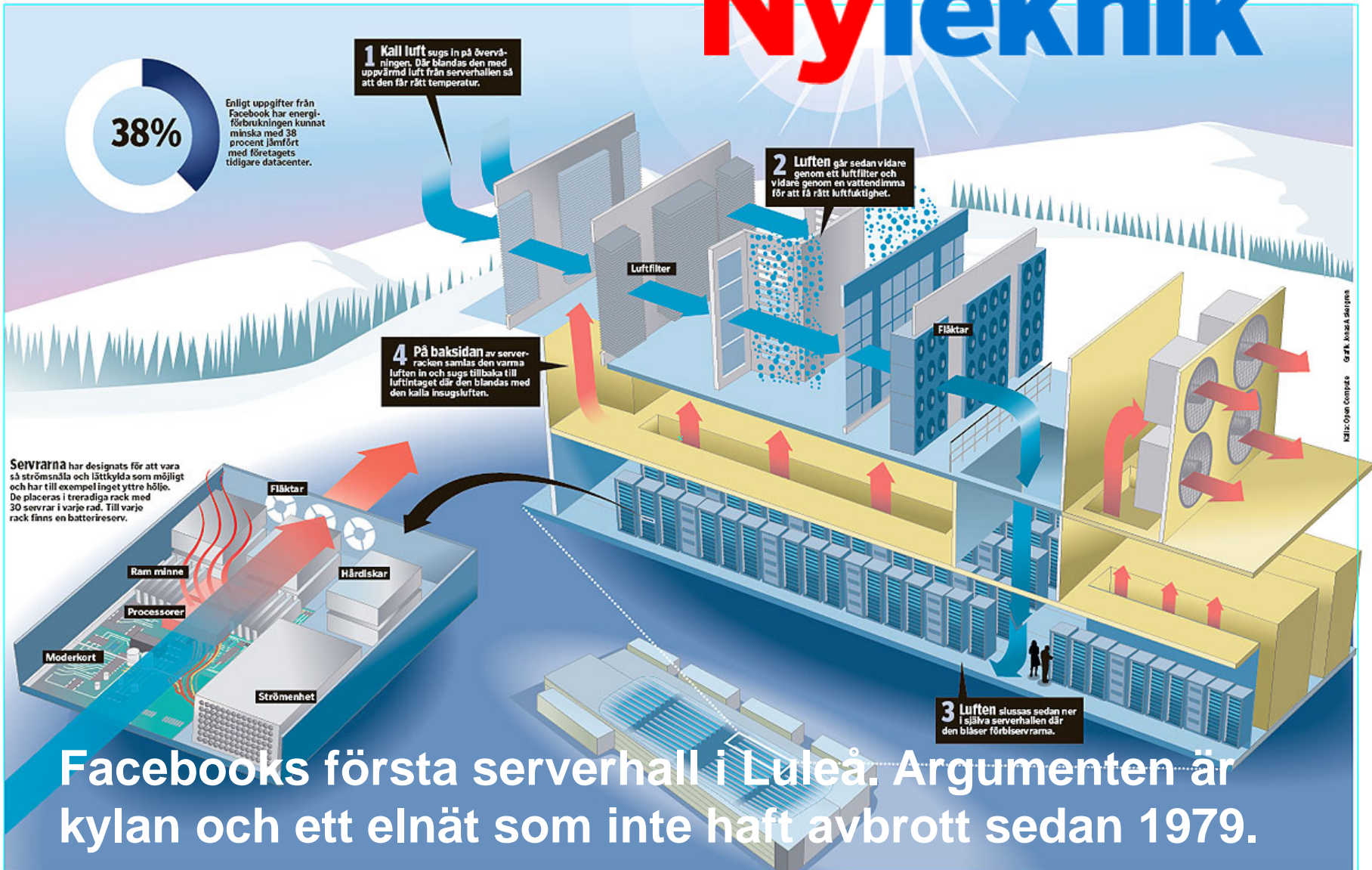
ThreeWaySwitch.cir

William Sandqvist william@kth.se

Sammanfattning

- Logiska grindar kan implementeras med CMOS-teknologin
- CMOS-kretsar har en fördröjning
- **CMOS-kretsar förbrukar relativt lite effekt**

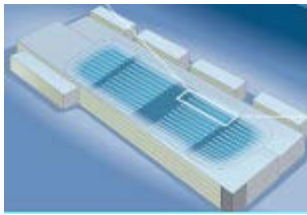
NyTeknik

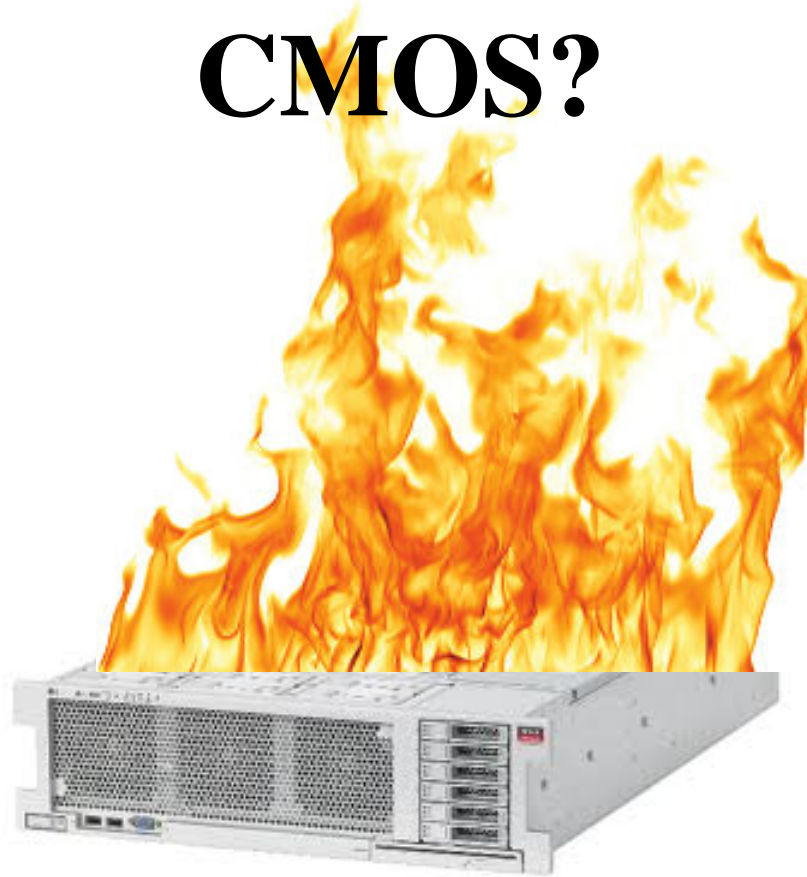
Facebooks första serverhall i Luleå. Argumenten är kylan och ett elnät som inte haft avbrott sedan 1979.

Facebooks serverhall i Luleå

Driften av de tusentals serverarna slukar enorma mängder energi. Fullt utbyggd kräver anläggningen **120 MW**, mer än SSAB:s stålverk!

Hur skulle världen vara utan CMOS?

William Sandqvist william@kth.se